ORTODOKSİA

Ahlakî ve dinî resale

Müdürü mes'ul
MELETİOS LUKAKİS

Mahal idare
TAHTA MİNARE, VODİNA SOKAĞI 42
İstanbul—Fener

ΟΡΘΟΔΟΞΙΑ

Περιοδικὸν ἠθικοθρησκευτικὸν

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΚΑΙ ΥΠΕΥΘΥΝΟΣ

† Ο ΧΡΙΣΤΟΥΠΟΛΕΩΣ ΜΕΛΕΤΙΟΣ

Ἔτος ΙΕ' — *Φεβρουάριος 1940.* — *Τεῦχος 2.*

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΟΥ ΗΛΙΟΥΠΟΛΕΩΣ ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΡΟΟΔΟΣ ΤΗΣ ΣΥΓΧΡΟΝΟΥ ΑΝΡΩΠΟΤΗΤΟΣ ΚΑΙ Ο ΧΑΡΑΚΤΗΡ ΤΟΥ ΣΗΜΕΡΙΝΟΥ ΑΝΘΡΩΠΟΥ*)

Ὑπὸ τὴν ἔννοιαν τῆς ἐξωτερικῆς προόδου περιλαμβάνω κυρίως τὴν τεραστίαν ἀνάπτυξιν τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν καὶ καθόλου τὴν μεγάλην προαγωγὴν ὅλων τῶν κλάδων τῆς ἀνθρωπίνης γνώσεως. Ἡ ἐπιστήμη καὶ ἡ τέχνη, ἰδιαιτέρως ὅσον ἀφορᾷ τὴν πρακτικήν των ἐφαρμογὴν ἐν τῷ καθημερινῷ βίῳ, κατέκτησαν καὶ διαρκῶς κατακτῶσιν ἔδαφος ἀπεράντων διαστάσεων. Ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ ἡ πρόοδός των εἶναι ὁρατὴ εἰς ὅλους καὶ ἐξαιρετικῶς ἐπιβλητικὴ καὶ καταπληκτική.

(*) Ἡ μελέτη αὕτη τροποποιημένη καὶ συντομωτέρα ἀπηγγέλθη ὡς διάλεξις ἐν τῇ Ἑλληνικῇ Ἑνώσει Σταμποὺλ τῇ 31 Ἰανουαρίου 1940.

Ἡ ἐξωτερικὴ ἐμφάνισις τοῦ ἀνθρώπου ὁλονὲν καθίσταται διάφορος. Ἡ κατοικία του, ἡ ἐνδυμασία του, ἡ διατροφή του, τὰ μεταφορικὰ μέσα, αἱ ἐμπορικαί του συναλλαγαί, τὰ μέσα τῆς μορφώσεώς του καὶ ὅλαι αἱ ἐκφάνσεις τοῦ βίου του μετεβλήθησαν καὶ μεταβάλλονται.

Αὐτὰ ὅμως ὅλα τὰ ὁποῖα ἀπηρίθμησα δὲν ἐξαντλοῦν τὴν καθόλου ὑπόστασιν καὶ τὴν παραγωγικότητα τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι μόνον ὕλη, οὔτε μόνον διανοητικὴ ἐνέργεια. Εἶναι πολυσύνθετος ἀπὸ ἀπόψεως ἀπαιτήσεων καὶ ἀναγκῶν. Ἀπὸ καιροῦ εἰς καιρὸν αἰσθάνεται ὅτι κατακυριεύεται καὶ ἀπὸ πόθους ἀνωτέρους, ἀπὸ τάσεις φιλοσοφικάς, ἠθικάς, θρησκευτικάς, ὑπερανθρώπους, θείας. Κατὰ τὴν ὡραίαν ἔκφρασιν τῆς Ἁγίας Γραφῆς εἶναι εἰκὼν τοῦ Θεοῦ.

Τὰς ὡς ἄνω προηγμένας ἐκφάνσεις τῆς ζωῆς ὀνομάζομεν συνήθως ἀνώτερον πολιτισμόν. Εἰς ταύτας, διὰ νὰ εἶναι συμπεπληρωμένη ἡ ἔννοια τῶν ὅρων « πολιτισμὸς » καὶ « πρόοδος », συμπεριλαμβάνομεν καὶ τὸν τρόπον τῆς ἀναπτύξεως καὶ ἐξωτερικεύσεως καὶ τῶν ὑψηλοτέρων τάσεων τοῦ ἀνθρώπου περὶ τῶν ὁποίων ἀνέφερα. Ἐν τῇ παρούσῃ μελέτῃ α) θὰ ἐξετάσω τὰς ἀφαντάστους μεταβολὰς τὰς ὁποίας ἡ πρόοδος τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν τεχνῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐπέφεραν εἰς τὴν ζωὴν τοῦ ἀνθρώπου καὶ τὴν ὤθησιν τὴν ὁποίαν προὐκάλεσεν ἡ ἐπιστημονικὴ καὶ ἄλλη μόρφωσις πρὸς δημιουργίαν θεωριῶν καὶ συστημάτων διὰ τὴν λύσιν τῶν αἰνιγμάτων τῆς ζωῆς καὶ τοῦ Σύμπαντος· καὶ β) θὰ προσπαθήσω νὰ συσχετίσω τὴν ἐξωτερικὴν πρόοδον πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν διάπλασιν τοῦ σημερινοῦ ἀνθρώπου, μὲ ἄλλας λέξεις νὰ ἐξετάσω ἐὰν ἡ ἐξωτερικὴ πρόοδος εὑρίσκεται ἐν ἀναλογίᾳ καὶ ἁρμονίᾳ πρὸς τὴν ἐσωτερικὴν κατάστασιν, τὴν διαμόρφωσιν καὶ τὴν πορείαν τῆς ἠθικῆς συνειδήσεως καὶ πρὸς τὴν διαγωγὴν καὶ τὰς πράξεις τοῦ πολιτισμένου ἀνθρώπου τῆς ἐποχῆς μας.

Α΄.

Μὲ τὴν ἐφεύρεσιν τῶν ἀτμομηχανῶν καὶ τῶν σιδηροδρόμων ὁ κόσμος ἔξαλλος ἀνεφώνησε· « Ἐσυντομεύθησαν αἱ ἀποστάσεις ». Ἡ πολυποίκιλος ἐκμετάλλευσις τοῦ ἠλεκτρισμοῦ καὶ ἡ ὑπὸ πολλὰς μορφὰς χρησιμοποίησις τοῦ πετρελαίου καὶ ἡ ἐφεύρεσις τοῦ αὐτοκινήτου ηὔξησαν ἔτι περισσότερον τὴν συντόμευσιν. Τὰ ἀεροπλάνα κατήργησαν τὰς ἀποστάσεις. Ὁ ἄνθρωπος πλανᾶται εἰς τοὺς αἰθέρας, φθάνει εἰς ἰλιγγιώδη ἀτμοσφαιρικὰ ὕψη, μελετᾷ ἀπὸ ἐκεῖ διάφορα φαινόμενα, ὡς νὰ εὑρίσκεται εἰς τὸ δωμάτιον τῆς ἐργασίας τοῦ σπιτιοῦ του. Τί κατασκευάζει ὁ ἄνθρωπος μὲ τὰ διάφορα χημικὰ στοιχεῖα, μέταλλα καὶ μεταλ-

λοειδῆ, διὰ νὰ τελειοποιήσῃ τὴν ἐπιστήμην καὶ τὴν τέχνην τῶν φονικῶν μέσων τοῦ πολέμου εἶναι περιττὸν νὰ τὸ εἴπω. Ἅρματα μάχης, tanks, μηχανοκίνητοι μονάδες, τηλεβόλα καὶ ἄλλα ἀπέχουν ἀπὸ τὰ ἅρματα καὶ τὰ τόξα τοῦ Ἀχιλλέως καὶ τοῦ Ἕκτορος ὅσον ἀπέχει ὁ οὐρανὸς τοῦ οὐρανοῦ ἀπὸ τῆς γῆς. Οἱ κολοσσοὶ τῶν μεγάλων πολεμικῶν πλοίων καὶ αἱ πλωταὶ πόλεις, ὡς εἶναι τὰ ὑπερμεγέθη ταξιδιωτικὰ ὑπερωκεάνεια, σκεπάζουν τὴν θάλασσαν καθὼς καὶ οἱ οὐρανοξύσται τῆς Ἀμερικῆς καλύπτουν τὴν ξηράν.

Τὸ Empire state π.δ.χ. ἐν Νέᾳ Ὑόρκῃ ἔχει ὑπὲρ τοὺς 100 ὀρόφους, 25 χιλιάδας ἐνοικιαστῶν καὶ χωρεῖ 80 χιλιάδας ἀνθρώπων. Κατὰ τὸ 1931 καὶ 1932 εὑρέθην εἰς τοὺς Παρισίους καὶ περιειργάσθην τὴν μεγάλην διεθνῆ ἀποικιακὴν ἔκθεσιν. Ἐθαύμασα τὰ διάφορα βιομηχανικὰ καὶ ἄλλα προϊόντα τῶν διαφόρων ἀποικιῶν τῶν κρατῶν. Ἐξεπλάγην ὅμως καὶ ἀπὸ τὴν πρόοδον τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης τὴν ὁποίαν ἐμαρτύρει ἡ ἀριστοτεχνικὴ κατασκευὴ καὶ ὁ ὑπέροχος διάκοσμος τῶν διαφόρων περιπτέρων. Κατὰ τὸ 1936 μετέβην εἰς τὰς Ἡνωμένας Πολιτείας τῆς Ἀμερικῆς. Τεράστιοι ὄγκοι διέσχιζον τὰς ἀσφαλτωμένας ὁδοὺς τῆς ἀπεράντου αὐτῆς χώρας. Οἱ ὄγκοι αὐτοὶ ἦσαν σπίτια αὐτοκίνητα. Εἰς τὸ Σικάγον ἐπεσκέφθην τὸ περίφημον Planetarium κατασκευασθὲν διὰ πλουσιωτάτης δωρεᾶς τοῦ ἑκατομμυριούχου Adler. Ἔμεινα ἔκθαμβος πρὸ τοῦ πρωτοφανοῦς θεάματος. Ἦτο ἐν σμικρῷ ἡ ἀναπαράστασις τῆς οὐρανίου μηχανικῆς καὶ τῆς λειτουργίας αὐτῆς. Ἡ κίνησις τῆς γῆς, ἡ θέσις τῆς σελήνης, ἡ λειτουργία ὅλου τοῦ πλανητικοῦ συστήματος, ἡ ἀνατολὴ καὶ ἡ δύσις τοῦ ἡλίου, ἡ ἐμφάνισις τῆς σελήνης, ὅλα αὐτὰ ἀναπαρίστανται κατὰ τρόπον φυσικὸν ὁ ὁποῖος προκαλεῖ κατάπληξιν. Μετὰ τρεῖς ὥρας ἐξῆλθον ἀπὸ τὸν ἐπίγειον αὐτὸν οὐρανὸν μαθὼν πράγματα πολὺ περισσότερα παρ᾽ ὅσα θὰ ἐμάνθανον ἐὰν ἐδιάβαζα μερικὰ βιβλία ἀστρονομίας. Εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν ἐπεσκέφθην τὸ παρὰ τὸ Jackson Park μουσεῖον τῆς ὀρυκτολογίας ἢ μᾶλλον τῆς ὀρυκτολογικῆς χημείας. Δὲν θὰ λησμονήσω ποτὲ τὴν ἐν σμικρογραφίᾳ ἀναπαράστασιν τῶν τεραστίων καὶ πολυδαιδάλων ἐργοστασίων τῆς Καλλιφορνίας τῶν ὁποίων ὁ προορισμὸς εἶναι νὰ ἐπεξεργάζωνται τὰ ὀρυκτὰ ἔλαια. Καὶ εἰς τὸ μουσεῖον ἐκεῖνο τὸ ὀρυκτὸν ἔλαιον ἐπεξειργάζετο εἰς ὀλίγην ποσότητα μὲ τὰς ἰδίας ἀλλὰ μικρὰς μηχανάς. Ἐπάτησα ἕνα κουμβὶ ἠλεκτρικὸν καὶ συνεπλήρωσα τὰς περὶ τοῦ μηχανισμοῦ τοῦ ἐργοστασίου πληροφορίας μου.

Αἱ πρόοδοι τῆς φυσικῆς διὰ τῆς ποικίλης μετατροπῆς τῆς ἐνεργείας, τῆς θερμαντικῆς π.δ.χ. εἰς ἠλεκτρικήν, τῆς ἠλεκτρικῆς εἰς κινητικὴν καὶ φωτεινήν, κατὰ τὸν νόμον τοῦ Ἄγγλου Joule, — ἐντεῦθεν ἐξήχθη καὶ

ὁ νόμος τῆς ἀφθαρσίας τῆς ἐνεργείας— αἱ νέαι καὶ καρποφόροι ἔρευναι εἰς τὸ πεδίον τῆς χημείας, βιομηχανικῆς, φαρμακευτικῆς, βιολογικῆς, γεωργικῆς κ. ἄ. προὐκάλεσαν κυριολεκτικῶς ἐπαναστατικάς προόδους. Ἡ διὰ τοῦ αἰθέρος μετάδοσις τῶν ἠλεκτρικῶν ἢ χερτσιανῶν (ἀπὸ τοῦ Hertz) κυμάτων καὶ αἱ ἔρευναι τοῦ Branly καὶ τοῦ φυσικοῦ Ἄγγλου sir Oliver Joseph Lodge (ἐγεννήθη 1851) ἐπὶ τῶν ἠλεκτρομαγνητικῶν κυμάτων ἔδωκαν ἀφορμὴν εἰς τὸν Marconi διὰ τὴν ἐφεύρεσιν τοῦ ἀσυρμάτου τηλεγράφου, τοῦ ἀσυρμάτου τηλεφώνου καὶ τοῦ ῥαδιοφώνου. Ἡ πρόοδος καθόλου τῆς φυσικῆς καὶ τῆς χημείας ἐδημιούργησαν τὸν αὐτοματισμὸν ἀπαντώμενον κυρίως ἐν Ἀγγλίᾳ καὶ ἐν Ἀμερικῇ. Εἰς τὸ Λονδῖνον π.δ.χ. εἰς τοὺς κυριωτέρους σταθμοὺς τῶν ὑπογείων σιδηροδρόμων, αὐτομάτως ἐφοδιάζεσθε μὲ τὸ εἰσιτήριον, μὲ τὰ ρέστα, καὶ αὐτομάτως ὁδηγεῖσθε εἰς τὸν σιδηρόδρομον.

Ἡ φυσικὴ Ἱστορία τὴν ὁποίαν κατὰ τὸ 1750 συνέταξεν ὁ περίφημος Buffon διαφέρει κατὰ παρασάγγας ἀπὸ τὰ σύγχρονα ἐγχειρίδια τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας συμπληρούμενα μὲ τὰ ζωντανὰ μαθήματα τῶν μουσείων τῆς Φυσικῆς Ἱστορίας. Ἡ ἰατρικὴ διὰ τοῦ Γάλλου Φυσιολόγου Claude Bernard υἱοθετήσαντος τὴν πειραματικὴν μέθοδον ἐπετέλεσεν οὐκ ὀλίγας προόδους. Γνωστὸν τὸ ἔργον τοῦ εἰρημένου σοφοῦ. «la médecine expérimentale.» Μία ἀπὸ τὰς μεγάλας ἐφευρέσεις του εἶναι καὶ αἱ ἔσω ἐκκρίσεις τῶν ἐνδοκρινῶν ἀδένων, τῶν ὁποίων τὸν ρόλον, ὡς γνωστόν, ἀπέδειξε σπουδαῖον καὶ δι᾿ ἄλλα μὲν ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν σύστασιν τοῦ αἵματος. Ὁ ἴδιος σοφὸς κατέδειξεν ὅτι πρὸς τὰς ἔσω ἐκκρίσεις σχέσιν ἔχουν αἱ βιοχημικαὶ ζυμώσεις, αἱ πτωμαΐναι, λευκωμαΐναι, τοξῖναι, ἀντιτοξῖναι. Διὰ τῶν ἐφευρέσεων τοῦ Pasteur ἡ ἰατρικὴ ἐπιστήμη, ἴσως μὲ κάποιαν ὑπερβολήν, κατεκλύσθη ἀπὸ τὸν χείμαρρον τῆς μικροβιολογίας. Ὁ ἀγὼν π.δ.χ. κατὰ τῶν μικροβίων διὰ τῆς μεθόδου τῶν τεχνητῶν προφυλάξεων προὐκάλεσεν ἀδιαφορίαν ὡς πρὸς τὰς λεγομένας φυσικὰς ἀνοσίας. Προηγουμένως (1798) ὁ Ἄγγλος ἰατρὸς Edward Jenner διὰ τοῦ ἐμβολιασμοῦ τῆς εὐλογίας καὶ τὴν ἰατρικὴν ἐπιστήμην προήγαγε καὶ τὴν Ἀνθρωπότητα εὐηργέτησε. Οἱ συνεχισταὶ τοῦ ἔργου τοῦ Pasteur, ὡς ὁ Bourchard, ὁ Beliring καὶ ἄλλοι κατέδειξαν διὰ τῆς ὀρροθεραπείας ὅτι πολλὰ νοσήματα σοβαρὰ θεραπεύονται ἢ καὶ προλαμβάνονται. Αἱ πρόοδοι τῆς διαγνωστικῆς, τῆς μικροβιοχημικῆς καὶ τῆς ἠλεκτροδιαγνωστικῆς, ἡ ὁσημέραι βελτίωσις καὶ μὲ θαρραλέα βήματα προώθησις τῆς χειρουργικῆς, αἱ μεταγγίσεις αἵματος, αἱ μεταμοσχεύσεις καὶ πλεῖστα ἄλλα κατέστησαν τὴν ἰατρικὴν θαυματουργὸν Ἀσκληπιεῖον.

Εἰς τὰς ὡς ἄνω προόδους πρέπει νὰ προσθέσωμεν τὴν ἀνάπτυξιν

τῆς Φιλοσοφίας, ἰδίᾳ ἀπὸ τοῦ Καντίου· διὰ τοῦ μεγάλου αὐτοῦ φιλοσόφου ἡ φιλοσοφία ἐν πολλοῖς ἐστηρίχθη ἐπὶ τῶν δεδομένων τῆς ἐπιστήμης καὶ ἠκολούθησε μᾶλλον τὴν μέθοδον τῆς ἐπαγωγῆς παρὰ τὴν τῆς ἐξαγωγῆς προτιμηθεῖσαν ὑπὸ τῶν ἀρχαίων Ἑλλήνων διὰ τῶν φιλοσοφικῶν αἰτημάτων ἢ τῶν γενικῶν ἀρχῶν καὶ τῶν ἰδεῶν. Μεγάλαι ὡσαύτως εἶναι καὶ αἱ πρόοδοι τῆς Κοινωνιολογίας, τῆς Νομικῆς ἐπιστήμης, ἰδίᾳ διὰ τῶν μελετῶν τοῦ κορυφαίου νομομαθοῦς R. Jhering καὶ ἄλλων.*

Ὄχι ὀλίγον προώδευσεν ἡ θεολογία καθ᾽ ὅλους τοὺς κλάδους της ἰδίως ἐν Γερμανίᾳ διὰ τοῦ Schleyermacher, Adolf Harnack καὶ ἄλλων. Ἡ συγκριτικὴ δὲ μελέτη τῶν θρησκειῶν ἐνεφανίσθη ὡς νέα ἐπιστήμη· Ἀλλ᾽ ἡ πρόοδος τῶν τελευταίων αὐτῶν ἐπιστημῶν δὲν παρουσιάζει ἐξωτερικὸν ὄγκον· δι᾽ αὐτὸ καὶ εἶναι ἀόρατος εἰς τοὺς πολλούς·

Κατὰ τὸ 1792 — 93 εἶχε συμπληρώσει ὁ Condorcet τὴν συγγραφὴν τοῦ βιβλίου του «σκιαγραφία μιᾶς ἱστορικῆς εἰκόνος τῶν προόδων τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος». Περιέγραφε τὴν ἱστορικὴν ἐξέλιξιν τῆς προόδου τῶν διαφόρων ἐκφάνσεων τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς. Σήμερον ἐὰν ἐγράφετο παρόμοιον ἔργον ἕν μόνον κεφάλαιον θὰ κατελάμβανεν ὅλον τὸν χῶρον τοῦ ὀγκώδους ἐκείνου βιβλίου. Καὶ ποίαν πρόοδον φανταζόμεθα διὰ τὸ μέλλον!! Ἀμερικανοὶ συγγραφεῖς γράφουν τώρα ὅτι ἡ πρόοδος τῆς Ἀνθρωπότητος θὰ ἀρχίσῃ μόλις κατὰ τὸ 1945.

Ἡ ἐπιστήμη ὅμως ἡ ἀσχολουμένη μὲ τὰ φυσικὰ σώματα καὶ τὰ φυσικὰ φαινόμενα, ἀπεπειράθη νὰ ὑπερβῇ τὸ ἔδαφος τοῦ ἐπιστητοῦ καὶ καὶ τοῦ αἰσθητοῦ. Ἐζήτησε νὰ προχωρήσῃ πρὸς τὴν οὐσίαν τῶν πραγμάτων. Ὁ γνωστὸς Ἐρνέστος Ρενὰν νέος ἔτι ὢν ἐξέδωκε τὸ σύγγραμμα «l'avenir de la science». Δὲν ὁμιλεῖ εἰς αὐτὸ μόνον περὶ τῶν πρακτικῶν καὶ ἐκπολιτιστικῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ἐπιστήμης ἀλλὰ καὶ περὶ ἑνὸς ἄλλου πολὺ ἀνωτέρου. Ὁ σκοπὸς αὐτὸς εἶναι ἡ ἔρευνα τῆς οὐσίας τῶν πραγμάτων, ἡ φιλοσοφία τῶν πραγμάτων, ἡ λύσις τῶν αἰνιγμάτων. Ἡ ἐπιστήμη ἐπρόκειτο νὰ μεταβληθῇ εἰς φιλοσοφίαν καὶ κατόπιν εἰς θρησκείαν. Ἕτερον ζήτημα εἶναι ἡ φιλοσοφία τῆς ἐπιστήμης καὶ ἡ φιλοσοφία τῆς θρησκείας. Ἐπέτυχεν ἡ ἐπιστήμη εἰς τοιαύτας ἀποπείρας;

Ὁ γαλλικῆς καταγωγῆς καθηγητὴς ἄλλοτε τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου Duboys—Raymond ες μίαν διάλεξίν του ἐνώπιον τῶν Γερ-

* **Ὁ Rudolf von Jhering (1812 — 1892) ἔγραψε σὺν ἄλλοις· «πνεῦμα τοῦ ῥωμαϊκοῦ δικαίου», «ὁ ἀγὼν διὰ τὸ δίκαιον» «ὁ σκοπὸς τοῦ δικαίου» κ. ἄ.**

μανῶν ἰατρῶν καὶ φυσιοδιφῶν ἀπεφάνθη ὅτι ὡς πρὸς τὰ αἰνίγματα τοῦ κόσμου καὶ τοῦ ἀνθρώπου, ἀγνοοῦμεν καὶ θὰ ἀγνοοῦμεν, ignoramus et ignorabimus. Τὰ ἑπτὰ αἰνίγματα siebens rätsel εἶναι ἡ οὐσία τῆς ἐνεργείας, ἡ προέλευσις καὶ ἡ ἀρχὴ τῆς ζωῆς, ἡ σκοπιμότης τῶν δημιουργημάτων, ἡ προέλευσις τῆς κινήσεως, ἡ ἐλευθέρα θέλησις, τὸ πρῶτον αἴσθημα, ἡ ἐντύπωσις, καὶ ἡ σκέψις καὶ ὁμιλία. Καὶ φαίνεται ὅτι ὅσα δήποτε θαύματα καὶ ἂν πραγματοποιήσῃ ὁ ἄνθρωπος διὰ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τέχνης πάντοτε θὰ ὑπολείπεται ὡς μεγαλύτερον θαῦμα αὐτὸς ὁ ἄνθρωπος· «Nam et omni miraculo quod fit per hominem, majus miraculum est homo» γράφει ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος εἰς τὸ «de Civitate Dei» (βιβλ. X κεφ. ιβ.). Τί εἶναι ἡ ζωή; Διὰ νὰ τὴν ἐξετάσωμεν, λέγει ὁ Caustier, πρέπει νὰ φονεύσωμεν τὸν φορέα αὐτῆς, τὸ ζῶν ὄν. Ο Ch. Renouvier εἰς τὸ ἔργον του «Ἀναλυτικὴ Φιλοσοφία τῆς Ἱστορίας» γράφει τὰ ἑξῆς· «ὅσον περισσότερον εὐρύνεται ἡ γνῶσις τῶν γεγονότων καὶ τῶν νόμων, τόσον περισσότερον πυκνοῦται τὸ μυστήριον τῶν δυνάμεων.... ἀπέχομεν πολὺ περισσότερον παρὰ οἱ ἀρχαῖοι ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι ἀπὸ τοῦ νὰ καταλάβωμεν τί εἶναι θερμότης.» (τομ. IV σ. 716. Καὶ F. Brunetiére, «Utilisation du Positivisme», σ. 168). Ὁ μεγάλης φήμης Μαθηματικὸ Henri Poincaré εἰς τὰ δύο ἔργα του «Ἐπιστήμη καὶ ὑπόθεσις» καὶ ἡ «Ἀξία τῆς ἐπιστήμης» ἀποδεικνύει ὅτι καὶ αἱ θετικώτεραι ἐπιστῆμαι τῆς ἀκριβείας, ὡς αἱ μαθηματικαί, δὲν ἠμποροῦν νὰ ἀπαλλαγοῦν ἀπὸ τὰς ὑποθέσεις καὶ ὅτι ἡ ἐπιστήμη μὴ λύσασα πολλὰ προβλήματα ἀνήκοντα εἰς τὸ καθαρῶς ἐπιστημονικὸν ἔδαφος ἀδυνατεῖ νὰ ἐξηγήσῃ τὰ αἰνίγματα τοῦ σύμπαντος καὶ τοῦ ἀνθρώπου. Ἰδοὺ ποῖα σχετικὰ πρὸς τὰ ἀνωτέρω γράφει εἰς σελ. 266 καὶ 267 τοῦ συγγράμματός του «La valeur de la science». «Ὅταν ἐρωτῶμεν ποία εἶναι ἡ ἀντικειμενικὴ ἀξία τῆς ἐπιστήμης αὐτὸ δὲν ἰσοδυναμεῖ πρὸς τὸ ἐρώτημα, ἡ ἐπιστήμη μᾶς μανθάνει τὴν ἀληθινὴν φύσιν τῶν πραγμάτων», ἀλλὰ πρὸς τὸ ἐρώτημα, μᾶς κάμνει γνωστὰς τὰς ἀληθινὰς σχέσεις τῶν πραγμάτων; (ἐντεῦθεν ἡ σχετικότης τῶν γνώσεών μας, ἡ θεωρία τῆς σχετικότητος). Εἰς τὸ πρῶτον ἐρώτημα οὐδεὶς δὲν θὰ διστάσῃ νὰ ἀπαντήσῃ, ὄχι· ἀλλὰ νομίζω ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ προχωρήσωμεν περισσότερον· ὄχι μόνον ἡ ἐπιστήμη δὲν ἠμπορεῖ νὰ φανερώσῃ τὴν φύσιν τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ οὐδὲν εἶναι ἱκανὸν νὰ μᾶς τὴν γνωστοποιήσῃ, καὶ ἐὰν θεός τις τὴν ἐγνώριζε δὲν θὰ ἠμποροῦσε νὰ ἐξεύρῃ λέξεις διὰ νὰ τὴν ἐκφράσῃ. Ὄχι μόνον δὲν ἠμποροῦμεν νὰ μαντεύσωμεν τὴν ἀπάντησιν ἀλλ᾽ οὔτε καὶ νὰ τὴν ἀντι-

ληφθῶμεν ἐὰν μᾶς ἐδίδετο. Διερωτῶμαι ἀκόμη ἐὰν καὶ αὐτὴν τὴν ἐρώτησιν τὴν καταλαμβάνωμεν καλά.» [1]).

Ὁ φιλόσοφος καὶ ποιητὴς Γκαῖτε «πατριάρχης μιᾶς νέας λογοτεχνίας» κατὰ τὸν Alfred de Musset, διὰ τὴν ἀδυναμίαν τῆς ἀποκαλύψεως τῶν μυστηρίων ἐκφράζεται ὡς ἑξῆς εἰς τὸν Φάουστ· «πλήρης μυστηρίων (ἡ Φύσις) ἐν πλήρει ἡμέρᾳ, — δὲν μᾶς ἀφήνει νὰ ξεσκεσκεπάσωμεν τὸν πέπλον της, καὶ ὅ,τι δὲν ἠμπορεῖ νὰ φανερώσῃ εἰς τὸ πνεῦμά σου, — δὲν ἠμπορεῖς νὰ τὸ πάρῃς ἐκβιάζων αὐτὴν μὲ μοχλοὺς καὶ μὲ βίδες.» [2]) Ἀλλὰ καὶ μόνη ἡ ἀπόπειρα τοῦ ἀνθρωπίνου πνεύματος πρὸς ἐξερεύνησιν τῆς αἰτίας καὶ τῆς ἀρχῆς τῶν ὄντων καὶ τῶν γινομένων, καὶ μάλιστα διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκτάκτως προοδευσάσης ἐπιστήμης, καὶ μόνον αὐτή, λέγω, ἡ ἀπόπειρα ἀποδεικνύει περιτράνως τὴν καὶ ἐν τῷ σημείῳ τούτῳ πρόοδον τοῦ ἀνθρώπου. Ὁ ἄνθρωπος ἀφ' οὗ διατρέξῃ καὶ θερίσῃ εὐρυτάτους ἀγροὺς γνώσεων φθάνει εἰς τὴν ἔρημον τῆς σοφῆς ἀγνοίας. Εὐτυχεῖς ὅσοι ἱστάμενοι εἰς τὴν ὑψηλὴν αὐτὴν πνευματικὴν ἀκρώρειαν ἀτενίζουν νοερὸν βλέμμα πρὸς τὰς πρώτας αἰτίας καὶ τὸν προορισμὸν τῶν ὄντων, σχηματίζουν μίαν κοσμοθεωρίαν (Weltanschauung τῶν Γερμανῶν) καὶ ἀναρριχώμενοι περαιτέρω ἐγγίζουν τὰ κράσπεδα τοῦ Ἀπείρου, Ἐκείνου ὁ ὁποῖος εἶπε· «ἐγώ εἰμι τὸ φῶς τοῦ κόσμου, ὁ ἀκολουθῶν ἐμοὶ οὐ μὴ περιπατήσῃ ἐν τῇ σκοτίᾳ, ἀλλ' ἕξει τὸ φῶς τῆς ζωῆς» (Ἰωανν. 4, 12). Διὰ τῆς τοιαύτης σοφῆς ἀγνοίας πράγματι ὁ ἄνθρωπος διαισθάνεται τὸ Ἄπειρον, κάπως ψηλαφᾷ τὸν Δημιουργὸν τοῦ Παντός, τὸν Θεόν. Ὁ Ἄγγλος φιλόσοφος Βάκων ἔγραψε τὰ ἀκόλουθα· «ἡ φιλοσοφία ἀκροθιγῶς ἐξεταζομένη ἀπομακρύνει ἀπὸ τὸν Θεόν, πληρέστερον ἀντλουμένη καὶ βαθύτερον ἐξεταζομένη ἐπαναφέρει εἰς τὸν Θεόν.» [3])

(Τὸ τέλος εἰς τὸ προσεχές)

---

[1]) «Donc quand nous demandons quelle est la valeur objective de la science, cela ne veut pas dire: la science nous fait-elle connaître la véritable nature des choses? mais cela veut dire; nous fait-elle connaître les véritables rapports des choses? A la premiére question, personne n' hésiterait à répondre, non; mais je crois qu'on peut aller plus loin: non seulement la science ne peut nous faire connaître la nature des choses; mais rien n'est capable de nous la faire connaître et si quelque Dieu la connaissait, il ne pourrait trouver, des mots pour l' exprimer. Non seulement nous ne pouvons deviner la réponse mais si on nous la donnait nous n'y pourrions rien comprendre; je me demande même si nous comprenons bien la question».

[2]) geheimnisvoll am lichten Tag làsst sich Natur des Schleiers nicht berau ben und was sie deinem Geist nicht offenbaren mag. Das zwingst du ihr nicht ab mit Hebern und mit Schrauben».

[3]) Philosophia obiter libata a Deo abducit, pleniter hausta ad Deum reducit»

ΟΙ ΧΙΛΙΑΣΤΑΙ. ΟΙ ΣΑΒΒΑΤΙΑΝΟΙ.

Τί δὲν διδάσκουν! Ἡ ψυχὴ ἀποθνήσκει. Ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι ὁ Θεός. Εἶναι ἕνα ἀνώτερον δημιούργημα. Τρεῖς ἡμέρας ἔμεινε νεκρὸς ὄχι μονάχα κατὰ τὸ σῶμα. Ἡ Παναγία δὲν εἶναι Παναγία. Οὔτε θέλουν νὰ τὴν ξεύρουν. Μυκτηρίζουν τοὺς ἁγίους, τοὺς μάρτυρας, τοὺς ἥρωας τῆς πατρῴας ἡμῶν πίστεως. Ἡ Θεία Εὐχαριστία, ἡ Μετάληψις, εἶναι ἕνα δεῖπνον, ἁπλοῦν γεῦμα. Τὸ Βάπτισμα δὲν εἶναι Μυστήριον. Οἱ εἴκοσιν αἰῶνες τοῦ Χριστιανισμοῦ, τῆς Ὀρθοδοξίας, ἐπλανήθησαν. Οἱ Χιλιασταί, οἱ Σαββατιανοί, ἔχουν τὴν ἀλήθειαν εἰς τὰ χέρια των.

Δηλητηριάζουν τὰς συνειδήσεις τῶν ἁπλοϊκῶν ἀνθρώπων. Ἐμπαίζουν τὰ ὅσια καὶ τὰ ἱερά. Εἶναι οἱ μεγάλοι βλάσφημοι. Εἶναι οἱ ἐχθροὶ τοῦ Χριστιανισμοῦ καὶ παρουσιάζονται μὲ τὸ ἔνδυμα τοῦ Χριστιανοῦ. Γίνονται θύματα πολεμίων τῆς Χριστιανωσύνης καὶ τοῦ Πολιτισμοῦ.

Παρουσιάζονται ὡς κατ᾽ ἐξοχὴν μελετηταὶ τῆς Ἁγίας Γραφῆς. ἀλλὰ δὲν γνωρίζουν τὸ βάθος της, τὴν παρανοοῦν, τὴν διαστρέφουν. Εὑρέθημεν μίαν ἡμέραν εἰς συζήτησιν μέ τινας ἐξ αὐτῶν. Διισχυρίζοντο ὅτι μονάχα ὁ Νόμος θὰ μᾶς σώσῃ, ἡ τήρησίς του. Ἔλεγον ὅτι καὶ ἡ παραμικρὰ ἀθέτησις τοῦ Δεκαλόγου συνεπάγεται τὴν ἀπώλειάν μας. Δι᾽ αὐτὸ εἶναι ἀνάγκη νὰ τηρηθῇ ἀπολύτως τὸ Σάββατον ὡς ἡμέρα ἀναπαύσεως, ἁγιασμοῦ. Παρετήρησα εἰς αὐτοὺς ὅτι αὐτοὶ παραβαίνουν τὴν τετάρτην ἐντολήν, ἡ ὁποία ἀναφέρεται εἰς τοὺς πατέρας μας, ἐφόσον αὐτοὶ περιφρονοῦν τὴν πίστιν καὶ τὰς παραδόσεις τῶν πατέρων των. Ἀπεπειράθησαν νὰ δικαιολογηθοῦν: Δὲν λέγει ὁ Χριστὸς ὅτι διὰ τὸ ὄνομά του θὰ ὑπάρξουν πολλοὶ οἱ ὁποῖοι θὰ ἐγκαταλείψουν τοὺς ἰδικούς των! Τὸ ἀληθὲς νόημα τῶν λογων τούτων τοῦ Χριστοῦ, κάθε ἄλλο παρὰ τὴν τακτικὴν τὴν ἰδικήν των μπορεῖ νὰ στηρίξῃ, παρετήρησα. Ἂν ὑπάρχουν κάποιοι οἱ ὁποῖοι ἔζησαν καὶ ἔκαμαν κἄτι σπουδαῖον, μέγα, καὶ ἀπέθαναν ἀκόμη διὰ τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, εἶναι οἱ πατέρες των, οἱ πατέρες μας. Καὶ τότε, τὴν στιγμὴν κατὰ τὴν ὁποίαν παραβαίνουν μίαν ἀπὸ τὰς δέκα ἐντολάς, διατί δεσμεύονται ἀπὸ ἄλλην ἐντολὴν τοῦ ἰδίου Νόμου νὰ δεχθοῦν τὴν Κυριακὴν ὡς ἡμέραν ἀναπαύσεως καὶ ἁγιασμοῦ;

Ὁ Νόμος εἶχε προπαρασκευαστικόν, παιδαγωγικὸν χαρακτῆρα, καὶ ἦτο ἀτελής. Ἡ συμπλήρωσίς του, ἡ τελείωσίς του, εἶναι ἡ Καινὴ Δια-

θήκη. Τὸ φῶς τοῦ παλαιοῦ Νόμου ἦτο τὸ φῶς ἑνὸς κηρίου κάτω ἀπὸ τὸ ὁποῖον εἰργάζετο ὁ πρὸ Χριστοῦ ἄνθρωπος. Σήμερον ὁ εἰς Χριστὸν ἀναγεννηθεὶς ἔχει τὸν ἥλιον, τὸν ἥλιον τῆς Δικαιοσύνης. Τί θὰ ἐλέγετε δι' ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος μέσα εἰς τὸ ἡλιακὸν φῶς θὰ ἀνέμενε ν' ἀντλήσῃ φῶς ἀπὸ ἕνα κηρίον; Ἡ Παλαιὰ Διαθήκη εἶναι ὑποτελὴς εἰς τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ἡ σκιὰ τοῦ Νόμου παρῆλθε καὶ ἐξέλαμψεν ἡ Χάρις τοῦ Εὐαγγελίου.

Ὁ Δεκάλογος; Ἐν σχέσει πρὸς τὸ κύριον θέμα τῆς Παλαιᾶς Διαθήκης, τὸ ὁποῖον εἶναι ἡ προκαταγγελία τῆς ἐν τῷ Χριστῷ λυτρώσεως, οὐδὲν περιέχει. Καὶ εἰς ὅ,τι ἄλλωστε διαλαμβάνει, συνεπληρώθη μὲ τὴν Καινὴν Διαθήκην. Ὁ τύπος ὑπεχώρησεν εἰς τὴν οὐσίαν, τὸ γράμμα εἰς τὸ πνεῦμα, ἡ Συναγωγὴ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἡ ὁποία ἐθεμελιώθη ἐπάνω εἰς τὸν λίθον τοῦ κενοῦ μνήματος, αἱ νουμηνίαι καὶ τὰ Σάββατα εἰς τὴν ἀληθινὴν λατρείαν τοῦ ἐν Πατρὶ καὶ ἐν Υἱῷ καὶ ἐν Ἁγίῳ Πνεύματι δοξαζομένου τρισυποστάτου Θεοῦ.

Εἴμεθα ἐσωτερικῶς ἀκόμη κατώτεροι. Καὶ ὑπάρχει ὁ κίνδυνος νὰ ἀποθάνωμεν—ὅπως οἱ Ἑβραῖοι εἰς τὴν ἔρημον—εἰς τὴν ἐρήμωσιν τῆς ψυχῆς μας. Πόσα ὀλίγα πράγματα κάμνομεν. Φθίνομεν ἡμέραν μὲ τὴν ἡμέραν. Περνοῦμεν καὶ μαραινόμεθα, ὡσὰν τὸ ἄνθος τοῦ ἀγροῦ. Εἰς ἕνα ψαλμόν, προσευχήν, ὁ Μωϋσῆς θρηνεῖ διὰ τοὺς ἰδικούς του. Ὕστερα ἀπὸ τεσσαράκοντα ἐτῶν ἐργασίαν οἱ δοῦλοι τοὺς ὁποίους ἠλευθέρωσεν ἦσαν ἀκόμη ἐσωτερικῶς δοῦλοι καὶ εἰδωλολάτραι. Εἰς τὴν πικραμένην διάψευσίν του ὁ Μωϋσῆς ὠργισμένος θραύει τὰς λιθίνας πλάκας τοῦ Νόμου. Ρίψατε ἕνα βλέμμα ἐταστικὸν εἰς τὴν σημερινήν μας Κοινωνίαν, καὶ μὴ σφίγγετε τὰ χέρια σας ἀπὸ θλῖψιν. Τόσον εἰργάσθησαν οἱ Πατέρες μας δι' ἡμᾶς, καὶ ἡμεῖς ἀκόμη εἴμεθα γεμᾶτοι ἀπὸ ἀτελείας.

Ἡ Ἐκκλησία μας εἶναι γεμάτη ἀπὸ σοφοὺς καὶ μάρτυρας — οἱ μάρτυρες ἀνέρχονται εἰς ἑκατομμύρια — ἀπὸ ὁσίους, ἀπὸ ἁγίους, ἀπὸ ἱεραποστόλους, καὶ ἡμεῖς εἴμεθα τόσον ψυχροί, ἀδιάφοροι, προδίδομεν τὰ ὅσιά μας, κατασκάπτομεν τὰ θεμέλιά μας. Πόσα παιδιά μας πηγαίνουν εἰς τοὺς Προτεστάντας, παρασύρονται ἀπὸ Καθολικούς, Οὐνίτας, Χιλιαστάς, Σαββατιανούς, καὶ ὅ,τι ἀκόμη θέλετε. Ἔπρεπε νὰ συνεχίσωμεν τὸ καλὸν ἔργον τῶν Πατέρων μας, καὶ ἡμεῖς ἀπομακρυνόμεθα ἀπὸ τὴν κοίτην τὴν ἰδικήν των. Ἔπρεπε νὰ κρατήσωμεν τὰ ὅσιά μας, ὅπως ἡ γῆ κρατεῖ τὸ δάσος της. Ἀποτελοῦμεν ἕνα κύκλον ἀναμεταξύ μας, μίαν ἅλυσίδα, καὶ ἕκαστος ἀπὸ ἡμᾶς εἶναι ἕνας κρῖκος ὁ ὁποῖος μᾶς συνδέει μὲ τὸ παρελθὸν καὶ ἑτοιμάζει τὸ μέλλον.

Εἶχον ἀρετὰς οἱ Πατέρες ἡμῶν: ἁπλότητα αἰσθημάτων καὶ συνηθειῶν, δὲν εἶχον περιττὰς ἀνάγκας, ἦσαν αὐστηροὶ εἰς τὰ ἤθη, εἶχον βαθεῖαν θρησκευτικὴν πίστιν, ἀγάπην πρὸς τὰ Γράμματα, μᾶς ἔκτισαν ὡραίας Ἐκκλησίας, σχολεῖα, νοσοκομεῖα, ὀρφανοτροφεῖα, καὶ ἡμεῖς μὲ τὴν ἀβελτηρίαν μας, μὲ τὴν ἀδιαφορίαν, μὲ τὰς ξένας πρὸ πάντων προπαγάνδας, μὲ τὴν χλιαρότητά μας, κινδυνεύομεν νὰ τὰ σβύσωμεν, νὰ τὰ μαράνωμεν, νὰ τὰ χάσωμεν, ἐνῷ ἔπρεπε νὰ τὰ ἐνισχύσωμεν, νὰ τὰ συγχρονίσωμεν, νὰ τὰ ἐξυψώσωμεν. Οἱ Πατέρες ἡμῶν εἶχον καὶ σύνεσιν καὶ ταπεινοφροσύνην καὶ τὸ πνεῦμα τῆς τάξεως, τῆς οἰκονομίας, τῆς καθαρότητος, τῆς ἐξόχου ἀρετῆς: τοῦ νὰ μετρᾷ κανεὶς πρὶν νὰ κόψῃ. Ὅταν ἔλεγε κανεὶς εἰς αὐτοὺς κάτι καλόν, εἶχον τὴν εὐτυχισμένην ἀνυπομονησίαν τοῦ παιδιοῦ τὸ ὁποῖον ἀκούει ἕνα παραμῦθι.

Ἔπρεπε νὰ συνεχίσωμεν τὸ ἔργον των, καὶ ἡμεῖς τοὺς προδίδομεν, περιφρονοῦμεν τὰ ἰδικά μας, πωλοῦμεν τὴν συνείδησίν μας μυκτηρίζομεν τὰ ἅγια. Καὶ δὲν ξεύρομεν ὅτι τὸ πᾶν ἀντλοῦμεν ἀπὸ τοὺς ἰδικούς μας, ὅπως τὸ δένδρον ἀντλεῖ τοὺς χυμούς του καὶ τὴν ζωήν του ἀπὸ τὸ ἰδικόν του ἔδαφος καὶ ἀπὸ τὸν ἥλιον. Καὶ δὲν ξεύρομεν ὅτι, ὅταν τὸ κλῆμα ἐκριζωθῇ ἀπὸ τὴν ἄμπελόν του, ξηραίνεται.

Ὅ,τι ὡραῖον ἔχομεν, ὅ,τι ἀποτελεῖ τὴν εὐγένειάν μας, ὅ,τι καθιστᾷ τὴν ζωὴν ἀξίαν νὰ τὴν ζήσῃ κανείς, εἶναι τὰ ἀποτελέσματα τῶν μεγάλων ἔργων, τὰ ὁποῖα μένουν. Τὰ ἔργα μᾶς ἀκολουθοῦν. Εἶναι ἡ καλυτέρα σκέψις μὲ τὴν ὁποίαν πρέπει νὰ ἀποβλέπωμεν εἰς τὴν παροδικότητά μας εἰς τρόπον ὁ ὁποῖος θὰ μᾶς ἐξυψώσῃ, θὰ μᾶς λυτρώσῃ.

Ἀπευθύνομαι ἰδιαιτέρως εἰς τοὺς νέους, οἱ ὁποῖοι κρατοῦν εἰς τὰ χέρια των τὴν ζωὴν καὶ τὴν ὡραιότητα, ὡσὰν εἰς λήκυθον, καὶ μένουν πιστοὶ εἰς τὸ ἐνδιαφέρον, εἰς τὴν εὐγενῆ ἀνησυχίαν καὶ εἰς τὴν ἐλπίδα, καὶ νοιώθουν τὴν ἀξίαν τοῦ ἐνθουσιασμοῦ, τῆς καθαρότητος καὶ τῆς ἀνιδιοτελείας, καὶ ἐνδιαφέρονται διὰ τὸν πλησίον καὶ διὰ τὴν Κοινωνίαν, διὰ τὰς ἁγίας ἡμῶν Παραδόσεις καὶ τὴν Ἐκκλησίαν μας. Νὰ ὑπάγετε καὶ νὰ εὕρετε τὸν μικρόν σας ἀδελφόν, τὸν ὁποῖον παρεπλάνησαν οἱ προπαγανδισταί, ἔσβυσαν τὴν ὡραιοτέραν λυχνίαν τῆς ψυχῆς του, καὶ ἔγραψαν εἰς τὸ λεύκωμά του, ὡς ἄλλοι Μεφιστοφελεῖς, τὴν φράσιν: « Ἐὰν φάγητε ἀπὸ τὸν καρπὸν αὐτὸν τὸν ἀπηγορευμένον, ἐὰν ἀπειθήσητε πρὸς τὸν Θεόν, θὰ γίνητε καὶ σεῖς ὡσὰν θεοί ». Τὸν ἀδελφόν σας τὸν ἔκαμαν ἀποστάτην, χωρὶς νὰ τὸ ξεύρῃ.

Τὸ νὰ ἀποσπᾶται κανεὶς ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν του, ἀπὸ τὸ ἔθνος του, ἀπὸ τὸ σύνολον, εἶνε μία πτώχευσις συγχρόνως καὶ

διὰ τὸ σύνολον, τὸ ὁποῖον ἀναμένει τὴν προσήλωσίν μας εἰς αὐτό, καὶ διὰ τὸν ἑαυτόν μας, ὁ ὁποῖος συγκομίζει τὸ πᾶν ἀπὸ αὐτό. Καὶ ἐπαναλαμβάνεται ἡ τραγικὴ ἱστορία τοῦ Ἀσώτου, ὁ ὁποῖος πῆρε τὰ ἀγαθά του, ἐγκατέλειψε τὸ πατρικὸν σπίτι, κατεσπατάλησε τὴν πατρῴαν περιουσίαν του, καὶ κατήντησε νὰ βόσκῃ χοίρους. Ἐνῶ ὁ ἄνθρωπος πρέπει νὰ μείνῃ εἰς τὸ σπίτι του, νὰ τὸ κάμῃ δυνατό, ὡσὰν ἕνα πύργον, ὡραῖον, ὡσὰν τὸ πρόσωπον τοῦ παιδιοῦ του.

Ἀλλοίμονον εἰς τὴν ὄρνιθα ἡ ὁποία πηγαίνει νὰ γεννήσῃ ἀλλαχοῦ. Ἀλλοίμονον εἰς τὸν στρατιώτην καὶ τὴν πατρίδα του, ὅταν ἀφήνῃ τὴν θέσιν του καὶ πηγαίνῃ μὲ τοὺς ἐχθρούς. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος δὲν πίνει ἀπὸ καθαρὸ ποτῆρι. Ἀλλοίμονον εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι λέγουν ὅτι ὁ Χριστὸς δὲν εἶναι Θεός, ὅτι ἡ ψυχὴ δὲν εἶναι ἀθάνατος, ὅτι τὸ Μυστήριον τῆς Θείας Εὐχαριστίας δὲν εἶναι Μυστήριον, ὅτι ἡ Παναγία δὲν εἶναι Παναγία, τὸ Βάπτισμα δὲν εἶναι Βάπτισμα, ὅτι οἱ Μάρτυρες τῆς Ἐκκλησίας ἀδίκως ἔχυσαν τὸ αἷμά των, ὅτι οἱ Πατέρες τῆς Ἐκκλησίας, οἱ μεγάλοι σοφοί, καὶ οἱ ὅσιοι ἄνδρες τῶν εἴκοσιν αἰώνων ἐδίδαξαν τὴν πλάνην, καὶ αὐτοὶ σήμερα κρατοῦν εἰς τὰ χέρια των τὴν σοφίαν καὶ πωλοῦν τὸν Χριστόν.

Εἰς τοὺς νέους ἰδιαιτέρως αἱ πονεμέναι μας αὐταὶ λέξεις ἀπευθύνονται. Εἰς τὴν νεότητα τὴν γεμάτην ἐλπίδα, εἰς τὴν νεότητα ἡ ὁποία δὲν γνωρίζει τὸ ἡμερολόγιον, καὶ τὸ ὄνειρόν της εἶναι ὁ ἥλιος, καὶ τραγουδεῖ, ὡσὰν ὁ κότσυφας, τὸν ὕμνον τοῦ Μαΐου μέσα εἰς τὸν Φεβρουάριον

† Ο ΛΑΟΔΙΚΕΙΑΣ ΔΩΡΟΘΕΟΣ

Ο ΠΑΤΡΙΑΡΧΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ ΚΑΙ ΝΑΟΣ

ΑΠΟ ΤΟΥ 1453 ΚΑΙ ΕΞΗΣ

3) Ο ΝΑΟΣ ΤΗΣ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑΣ

(συνέχεια ἀπὸ σελ. 13)

Τὸ πρῶτον ἤδη πληροφορούμεθα ὅτι **ναὸς** ἐπ' ὀνόματι τῆς ***Ὑπεραγίας Θεοτόκου*** προητοιμάζετο ὑπὸ τοῦ Ἱερεμίου ὅπως χρησιμεύση πατριαρχική ἐκκλησία καὶ ***χριστιανικὸς οἶκος μετὰ μεγάλων θαλάμων*** προωρίζετο ὑπ' αὐτοῦ διὰ πατριαρχικὸν ἐνδιαίτημα. Καὶ ἡ πληροφορία αὕτη τυγχάνει ἐπίσημος, ὡς προερχομένη ἐξ ἐπισήμων κύκλων. Ἀλλὰ ποῖός τις συγκεκριμένως ὁ οἶκος οὗτος καὶ ὁ ναός, τὸ νέον δηλ. τοῦτο καὶ μόνιμον πατριαρχεῖον;

Τὴν 12 Φεβρ. 1593 συνεκροτήθη τὸ 6ον σύνοδος πατριαρχῶν καὶ ἀρχιερέων κυρώσασα καὶ ἀναγνωρίσασα κατὰ τρόπον ὁριστικὸν τὸ ἐν Ρωσσίᾳ εὐλογηθὲν πατριαρχεῖον, κατὰ τὰ σχετικὰ δὲ πρακτικὰ αὕτη συνῆλθεν «*ἐν τῷ ναῷ τῆς Ὑπεραγίας Δεσποίνης ἡμῶν Θεοτόκου καὶ Παμμακαρίστου Ἀειπαρθένου Μαρίας, τῆς ἐπωνομασμένης **Παραμυθίας, ἐν ΚΠόλει***». Ὁ Ἀλεξανδρείας Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, ἐπιστέλλων τῷ αὐτῷ ἔτει 1593 τῷ Μόσχας Ἰώβ σχετικῶς πρὸς τὴν συγκροτηθεῖσαν ταύτην «τελείαν σύνοδον», ἐσημείου: «...... παραγενόμενοι εἰς ΚΠολιν, ***ἐν τῷ νυνὶ πατριαρχείῳ, τῷ τῆς Παναγίας ἡμῶν Δεσποίνης τῆς Θεοτόκου Θεραπείας*** ἠσφαλίσαμεν...». Ὁ αὐτὸς ὑστερον, ἐν ἐπιστολῇ αὐτοῦ ἀπὸ 15 Ἀπρ. 1597 πρὸς τὸν Τσάρον Θεόδωρον, ἀνέφερε: «.... φθάσαντες εἰς ΚΠολιν συνεκροτήσαμεν σύνοδον ὑπερτελῆ ***ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Βλάτου, ὅπου τότε ᾤκει ὁ μακαρίτης κὺρ Ἱερεμίας, ἐν τῷ ναῷ τῆς Παναγίας τῆς Παραμυθίας...*** » [22]). Ὑπὸ τὸ

---

[22]) ***Σάθα*** ὡς ἀνωτ. σ. πα.' 82. 93. — Σύνταγμα ἱ. κανόνων κλπ. ***Ράλλη — Ποτλῆ*** τόμ. Ε'. σ. 149 — Πατρ. ἔγγραφα ***Ἀρχιμ. Κ. Δελικάνη,*** τόμ. Γ'. ΚΠολις. 1905 σ. 10. 21. — ***Μαζαράκη*** ὡς ἀνωτ. σ. 139. 149. — ***Ἡλιουπόλεως Γενναδίου*** Φωτίειος βιβλιοθήκη, μέρος α' ΚΠολις. 1933 σ. 109. — *W. Regel* ὡς ἀνωτέρω σ. 97. 108 — ***Μελετίου Ἀθηνῶν*** ἐκκλ. ἱστορία τόμ. Γ'. Βιέννη. 1784 σ. 408 — ***Ἐκκλ. Ἀλήθεια*** Β'. σ. 793. 795. — Περὶ τῆς συγκροτήσεως ἐν ΚΠόλει δύο συνόδων, μιᾶς τῷ 1590 καὶ ἑτέρας τῷ 1593, πρὸς κύρωσιν τῆς γενομένης ἐν Μόσχᾳ ἱδρύσεως τοῦ ῥωσσικοῦ πατριαρχείου ὅρα: ***Μ. Διδυμ. Φ. Βαφείδου*** ἐκκλ. ἱστορ. τόμ. Γ'. α' 1912 σ. 194 — Ἀρχιεπ. Ἀθηνῶν ***Χρ. Παπαδοπούλου***, Διονύσιος ὁ «Σκυλόσοφος» ἐν ***Ἠπειρ. Χρονικοῖς*** Η'. (1935) σ. 164. 168 — ***Ἀρχιμ. Κ. Δελικάνη*** πατρ. ἔγγραφα ὡς ἀνωτ. σ. 20.

ὄνομα *Vlad* — ἑλληνιστὶ συναντώμενον ὡς ***Βλάδος*** ἢ ***Βλάτος*** ἢ ***Βλάντος*** — διετέλεσαν κατὰ καιροὺς βοεβόδαι τινὲς Βλαχίας, μεταξὺ δ᾽ ἄλλων καὶ ὁ ἔγγονὸς τοῦ ἐκ τῶν παλαιῶν αὐθεντῶν αὐτῆς Mircea III. καὶ ἐκ πατρὸς ἀνεψιὸς τοῦ ἀνωτέρω μνημονευθέντος Ἰωάννου Πέτρου βοεβόδα [23]. Ἐπ᾽ ὀνόματι τοῦ Vlad τούτου, αὐθεντεύσαντος τῆς Βλαχίας ἐπὶ μικρόν, μόλις ἐπὶ 20ήμερον, καὶ ἀποθανόντος († 1589), ὑπῆρχεν ἐν ΚΠόλει οἰκία, ***οἰκία τοῦ Βλάτου*** κατὰ Μελέτιον τὸν Πηγᾶν (καὶ οὐχί: ***τοῦ Βλάχου***, ὡς διορθοῦσί τινες) [24]), γειτνιάζουσα τῷ ναῷ τῆς ***Παναγίας***, τῆς κατ᾽ ἐναλλαγὴν τῆς προσωνυμίας γνωριζομένης πότε μὲν ὡς ***Παραμυθίας***, πότε δὲ ὡς ***Θεραπείας***.

Ἐκ τῶν ἀλλαχοῦ σημειωθέντων κατέστη γνωστὸν ὅτι ὁ Ἱερεμίας «ἐκάθισεν εἰς τὰ ὀσπήτια τῶν Βλάχων» ἔχοντα, διά τε τὴν προέλευσιν καὶ τὸν προορισμὸν αὐτῶν, χαρακτῆρα καὶ ἐμφάνισιν χριστιανικῶν ἡγεμονικῶν οἴκων ἢ ἄλλως ***παλατίων*** καὶ ὅτι διὰ τὰς θρησκευτικὰς ἀνάγκας τῶν ἐν αὐτοῖς διαμενόντων ἐλειτούργει ναὸς ἐπ᾽ ὀνόματι τῆς *Θεοτόκου*, τῆς γνωστῆς ἐκκλησίας τῆς ***Παναγίας τῶν Παλατίων***, κατὰ τὸν ὡς ἄνω κατάλογον τοῦ Τρ. Κορομπέϊνκωφ. Ἀλλὰ ἐπειδὴ τὸ αὐτὸ ἀπό γε προελεύσεως καὶ χρησιμοποιήσεως τῆς οἰκίας καὶ γειτνιάσεως αὐτῆς πρὸς ναὸν τῆς Θεοτόκου παρατηροῦμεν καὶ ἐν τῇ περιπτώσει τῆς ***οἰκίας τοῦ Βλάτου*** καὶ τοῦ ***ναοῦ τῆς Παναγίας τῆς Παραμυθίας*** ἢ ***Θεραπείας***, παραδεχόμεθα ἀδιστάκτως ὅτι ἀμφότεραι αἱ ὡς ἄνω ἐκκλησίαι, ἡ τῆς ***Παναγίας τῶν Παλατίων*** (τοῦ Βλάχ — Σεραγίου) καὶ ἡ τῆς ***Παναγίας τῆς Παραμυθίας*** ἢ ***Θεραπείας***, εἶνε μία καὶ ἡ αὐτή [25]), ἡ δὲ ***οἰκία τοῦ Βλάτου*** ἀπετέλει ἐξάρτημα ἢ συνέχειαν τῶν ***ὀσπητίων τῶν Βλάχων***, ἐν οἷς ἀπὸ πρώτης στιγμῆς διέμενεν ὁ Ἱερεμίας. Κατ᾽ ἀκολουθίαν γράφων οὗτος τῷ Τσάρῳ Θεοδώρῳ — μετὰ τὴν κατὰ Μάϊον 1590 σύνοδον — σχετικῶς πρὸς τὴν ἀπόκτησιν νέου καὶ

---

[23]) ***Σάθα*** ὡς ἀνωτ. σ. 19 — ***N. Jorga*** ἔνθα ἀνωτ. σ. 71. 130. 141. 238 — ***Χουρμουζάκη*** ὡς ἀνωτ. τόμ. XIV΄. σ. 41. 84. 89. καὶ τόμ. XII σ. 335.

[24]) ***Μ. Γεδεὼν*** χρονικὰ κλπ. ὡς ἀνωτ. σ. 71 — ***Περιοδ.*** Ε. Φιλ. Συλλ., ΚΗ΄ σ. 130 — ***Ἐκκλ. Ἀλ.*** Β΄. 796.

[25]) Ἄπορον καὶ ἄγνωστον ποῦ βασιζόμενος ὁ ***Σάθας*** σημειοῖ (ἔνθα ἀνωτ. σ. πθ΄. σημ. 4) ὅτι «ὁ ναὸς οὗτος (τῆς Θεοτόκου Παραμυθίας), παρακείμενος τῷ τοῦ ἁγίου Δημητρίου τῆς Ξυλοπόρτης, σώζεται γνωριζόμενος καὶ μέχρι σήμερον, *καίτοι μεταβεβλημένος εἰς τσαμίον*». Φαίνεται λοιπὸν παραδεχόμενος ὅτι ἕτερος ὁ ναὸς τῆς Παναγίας τοῦ Βλαχ—Σεραγίου καὶ ἕτερος ὁ ναὸς τῆς Παραμυθίας. — Ὡσαύτως καὶ ὁ κ. ***Μ. Γεδεὼν*** ἐν τοῖς «Πατρ. Πίναξιν» αὐτοῦ (σ. 531) ἀναφέρων ὅτι «τῇ 12 Φεβρ. 1593 σύνοδος ἐν τῷ ναῷ τῆς Θεοτόκου Παραμυθίας (*ὡς νομίζω*, τῷ τοῦ Βλάχ Σεραγίου.) συνελθοῦσα ἐκύρωσε....», δὲν φαίνεται ***ἀδιστάκτως*** ταυτίζων τοὺς δύο ναούς: ***Παραμυθίας*** καὶ ***Βλάχ Σεραγίου***.

μονίμου πατριαρχείου, ***ἐκκλησίας*** δηλ. ἐπ' ὀνόματι τῆς Ὑπεραγίας Θεοτόκου καὶ ***οἴκου*** χρ/κοῦ τοιούτου μετὰ μεγάλων θαλάμων, εἶχεν ἀναντιρρήτως ὑπ' ὄψει τὸ ***Βλάχ Σεράγιον*** — ὁλόκληρον ἢ μέρος, ἀδιάφορον — τοῦ ὁποίου τὴν ὁριστικὴν κατοχὴν φαίνεται ἐξασφαλίσας κατὰ τὴν ἐκ Ρωσσίας ἐπάνοδον καὶ διὰ Βλαχίας καὶ Μολδαβίας διέλευσιν αὐτοῦ καὶ τὴν μετὰ πολλῶν ἐκδηλώσεων τιμῆς καὶ σεβασμοῦ γενομένην αὐτῷ ὑποδοχὴν καὶ φιλοξενίαν ἀπὸ μέρους τῶν οἰκείων ἡγεμόνων, τοῦ Πέτρου τῆς Μολδαβίας, θείου, καὶ τοῦ Μίχνα τῆς Βλαχίας, ἐξαδέλφου τοῦ ὡς ἄνω βοεβόδα Βλάτου.

***

Ἀλλὰ προέβη ὄντως ὁ Ἱερεμίας εἰς τὴν ἀπόκτησιν τοῦ νέου τούτου πατριαρχείου πραγματοποιῶν οὕτω πόθον αὐτοῦ ἱερὸν καὶ ὑποκάρδιον; Ἡ ἀπάντησις εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦτο θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς κάτωθι ἐκθέσεως καὶ διαζωγραφίσεως μιᾶς σοβαρᾶς τότε διὰ τὴν Μεγάλην Ἐκκλησίαν καταστάσεως.

Κατὰ τὴν ἱστορίαν, ὁ Καισαρείας Παχώμιος Πατέστος «συνδρομῇ τῶν μεσιτευσάντων αὐτὸν τὸ πρῶτον ***καὶ ἀναβάσει βαρυτάτῃ τοῦ πεσκεσίου***, ἐξαίφνης ἀνελπίστως τοῦ πατριαρχείου ἀνεδέξατο». Ὁ διαδεχθεὶς αὐτὸν Θεόληπτος ἀπὸ Φιλιππουπόλεως «ἔδωκε τοῦ (Κωνσταντίνου) Καντακουζηνοῦ διὰ ***φλουρία χιλιάδας τέσσαρας*** ὁμολογίαν καὶ τοῦ (Κωνσταντίνου) Κασῆ ὁμολογίαν διὰ ***γρόσια χιλιάδες ἔξη***.... καὶ δίδει τοῦ τεφτερτάρη ***ὅσα ἤθελε***.... καὶ δίδει εἰς τὴν βασιλείαν ***εἴκοσι χιλιάδες φλουρία***· διότι ἦσαν ***δέκα*** καὶ αὐτὸς ἔβαλεν ***ἄλλες δέκα***.... καὶ ηὗραν κατάστιχον τοῦ Θεολήπτου, ὁποῦ ἐπῆρε ***πενῆντα πέντε φορτώματα*** ἀπὸ τὴν ἀνατολὴν καὶ δύσιν καὶ κανένα ποῦ τὸ ἐξώδιασε δὲν εὑρέθη...». Καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀφωσιωμένος τῷ Ἱερεμίᾳ Διάκονος Νικηφόρος, κατὰ τὸν Θεόληπτον, «πατριαρχεῦσαι ὥρμησε, ***τεσσαράκοντα χιλιάδας φλωρίων*** τὸ πεσκέσιον ἐποίησε, ἐτάραξεν, ἐζημίωσε πολλά· ***ἓν*** γὰρ ὁ Πατέστος καὶ ***τέσσαρα*** αὐτὸς τῆς δαπάνης αἴτιος ἐγένετο». Ὁ Ἱερεμίας γράφων ἀργότερον — πρό τοῦ Σ/βρίου 1590 — πρὸς τοὺς ἀρχιερεῖς ὑπενόει τὰς ὡς ἄνω αὐξήσεις τοῦ πεσκεσίου καὶ τῶν χρεῶν. «Πᾶσαν ἀνωμαλίαν καὶ ἀκαταστασίαν καὶ σύγχυσιν, πάντα τε τὰ βαρύτατα χρέη καὶ βάρη καὶ τὴν συχνὴν καὶ ἀναγκαίαν ἀπαίτησιν, οὐδὲν ἄλλο προὐξένησε τῇ Ἐκκλησίᾳ εἰ μὴ ***ἡ μετὰ τῆς προσθήκης ἐκείνης τοῦ πεσκεσίου*** ἐπίδοσις καὶ χειροτονία τοῦ κὺρ Παχωμίου Πατέστου.... ἐντεῦθεν καὶ γὰρ ἀνοίγει τῆς κακίας ἡ θύρα· οἱ τὸν Παχώμιον ἐξῶσαι θελήσαντες, κακῷ τὸ κακὸν νομίσαντες διορθώσασθαι, ***πάλιν ἑτέραν ἀνάβασιν συνεχώρησαν πεσκεσίου***· καὶ πάλιν δαπάναι

καὶ πολλὰ χρέη, ἵνα τελεσθῇ τὸ βούλημα αὐτῶν· ἀλλὰ καὶ **τρίτη** παρηκολούθησε, καὶ τὸ χρέος ὑψώθη καὶ ἐκορυφώθη, ***ὥστε μὴ ἀρκεῖν ἐν τοῖς τόκοις τὰ παρὰ τῶν χριστιανῶν συναγόμενα***». Ἐν γένει εἰπεῖν ἡ οἰκονομικὴ κατάστασις τῆς Ἐκκλησίας ὑπῆρξε τότε ἀθλιεστάτη, ἀφοῦ «ἦσαν τὰ χρέη πολλά, διότι ὅσας ἐξόδους ἔκαμεν ὁ Παχώμιος, ὁ Θεόληπτος, ὁ Ἱερεμίας, ἔγιναν ***ὀγδοήκοντα φορτώματα***» [26].

Πρὸς ἐξόφλησιν τῶν ὑπερόγκων τούτων χρεῶν τῆς Ἐκκλησίας ἀπεφασίσθη συνοδικῶς «ἐν τοῖς ὀσπητίοις τῶν Βλάχων» ὅπως διενεργηθῇ εἰς εὐρεῖαν κλίμακα λογία ὑπὸ τὴν ἄμεσον διεύθυνσιν τοῦ Ἱερεμίου, Θεολήπτου καὶ Παχωμίου. Καὶ ὁ μὲν τελευταῖος οὗτος ἀρνηθεὶς κατηγορηματικῶς ἐξωρίσθη εἰς Βλαχίαν· ὁ Θεόληπτος δὲν φέρεται ὡσαύτως διενεργήσας λογίαν [27], ὁ δὲ Ἱερεμίας μετέβη ἐπὶ τούτῳ εἰς Ρωσσίαν. Εἶνε ἀληθὲς ὅτι ἐν Μόσχᾳ διατελῶν ἔλαβε πολλὰ δῶρα εἰς εἴδη καὶ ***χρῆμα***, προερχόμενα παρά τε τοῦ Τσάρου [28], τῆς Τσαρίνης [29], τοῦ

---

26) ***Σάθα*** ὡς ἀνωτ. σ. πγ'. 14. 17. 139. 154. 160 Τὸ *φόρτωμα* (λατιν. Summa) ἀνελόγει τότε πρὸς 100 χιλ. ἄσπρων. Ἄρα τὰ χρέη τῆς Μ. Ἐκκλησίας ἀνῆλθον εἰς 8 ἑκατομ. ἄσπρων, ποσὸν ὑπέρογκον καὶ δυσβάστακτον.

27) ***Σάθα*** ὡς ἀνωτ. σ. 17. 25.

28) Ὁ Τσάρος Θεόδωρος κατὰ τὴν α'. ἐνώπιον αὐτοῦ ἐμφάνισιν τοῦ Ἱερεμίου (21 Ἰουλίου 1588) ἐδωρήσατο αὐτῷ «διπλῆν ἀργυρᾶν κύμβην καὶ τέσσαρα κομμάτια διαφόρων χρωμάτων ἐνυφασμένου ἑξαμίτου, δαμάσκειον, δύο τεσσαρακοντάδας σαμούρια καὶ τριακόσια ῥούβλια εἰς χρήματα». Τὴν ἡμέραν τῆς ἐνθρονίσεως τοῦ πατριάρχου Μόσχας Ἰὼβ (26 Ἰανουαρ. 1589) ὁ Τσάρος καλέσας τὸν Ἱερεμίαν και τὸν Ἰὼβ εἰς τὴν βασιλικὴν τράπεζαν ἔδωκεν εἰς ἀμφοτέρους τὰ αὐτὰ δῶρα ὡς ἀνωτέρω. Κατὰ Μάϊον 1589 μέλλων ἵνα ἀναχωρήσῃ ὁ Ἱερεμίας, ἐγένετο δεκτὸς ὑπὸ τοῦ Τσάρου, ὅστις ἐνεχείρισεν αὐτῷ «πολύτιμον ***μίτραν*** περικεχυμένην διὰ μαργαριτῶν καὶ λίθων καὶ ἔχουσαν ἐπὶ μὲν τοῦ μετώπου τὸ τρίμορφον, ἤτοι ἐν τῷ μέσῳ μὲν τὴν εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος, ἑκατέρωθεν δὲ τὴν τῆς Ἀειπαρθένου καὶ τὴν τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, ἐπὶ δὲ τῆς κεφαλῆς τὸν Ἐσταυρωμένον μετὰ χοροῦ μαρτύρων πολλῶν καὶ ἱεραρχῶν (μεταξὺ δὲ αὐτῶν ἦσαν καὶ οἱ τῶν βασιλέων προστάται: Θεόδωρος ὁ στρατηλάτης καὶ ἡ μάρτυς Εἰρήνη), μετὰ τῆς ἐκ μαργαριτῶν ἐπιγραφῆς «***ὁ Τσάρος τῷ Πατριάρχῃ***» (***Βαλλιάνου*** ὡς ἀνωτ. σ. 327. 343. 353. — ***Σάθα*** ὡς ἀνωτ. πγ'. 54. 77. 78).

29) Ἡ Τσαρίνα Εἰρήνη κατὰ τὴν ἐνώπιον αὐτῆς ἐμφάνισιν τῶν πατριαρχῶν Ἱερεμίου καὶ Ἰὼβ (28 Ἰανουαρ. 1589) ἐνεχείρισε τῷ Ἱερεμίᾳ «πολύτιμον χρυσοῦν ποτήριον, περικεκολλημένον δι' ἑξακισχιλίων κόκκων μαργαρίτου, ἐκτὸς ἄλλων λίθων», ἔδωκε δὲ καὶ ἕτερα δῶρα εἰς ἑκάτερον τῶν πατριαρχῶν, «ἀργυρᾶν κύμβην καὶ ἑξάμιτον μέλαν, ἀνὰ δύο δαμάσκεια ὑφάσματα, δύο μεταξωτὰ κυματοειδῆ, δύο ἀτλάζια καὶ τεσσαράκοντα σαμούρια καὶ ἀνὰ ἑκατὸν ῥούβλια εἰς χρήματα». Ἐπίσης καὶ κατὰ τὸν καιρὸν τῆς ἐκ Μόσχας ἀναχωρήσεως τοῦ Ἱερεμίου ἐστάλησαν αὐτῷ ἀπὸ μέρους τῆς Τσαρίνης δῶρα ὅμοια πρὸς τὰ ἀνωτέρω. (***Βαλλιάνου*** σ. 347. 352 — ***Σάθα*** σ. 63. 78).

Μόσχας Ἰώβ [30]) καὶ τῆς Λαύρας τῆς Ἁγίας Τριάδος [31]), ἀναχωρῶν δὲ ἐκεῖθεν ἐδέχθη καὶ εἰδικὴν ἐκ ***χιλίων ῥουβλίων*** τσαρικὴν προσφορὰν διὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ νέου πατριαρχείου [32]), ὅπως πάντως ἔλαβεν ἀναλόγους χρηματικὰς προσφορὰς καὶ παρὰ τῶν ἐν ταῖς παραδουναβείοις χώραις, δι᾿ ὧν διῆλθε. Πλὴν ἐν συνόλῳ δὲν φαίνεται ἀποκομίσας σοβαρὰ πράγματα ἐκ τοῦ ταξειδίου τούτου, διὰ τοῦτο ἐπιστρέφων «οὐ μόνον ἀπὸ Οὐγγροβλαχίας ὅτε ἦν καὶ ἀπὸ Ἀδριανουπόλεως ἔγραψεν ὑμῖν (τοῖς ἀρχιερεῦσι), ἀλλὰ καὶ εἰς ΚΠολιν ἐπανελθοῦσα πάλιν διὰ γραμμάτων αὐτῆς ἐμήνυσεν ὅπως ἀνέλθητε οἱ πάντες ***καὶ τὰ τῆς Ἐκκλησίας βάρη καὶ χρέη διορθώσητε***». Ἀργότερον, περὶ τὰ μέσα 1592, ἔλαβε τὴν ὑπὸ τοῦ ἰδίου ἐγγράφως ζητηθεῖσαν καὶ διὰ τοῦ Μ. Τυρνόβου ἀποσταλεῖσαν μᾶλλον γενναιόδωρον τσαρικὴν προσφορὰν ἀξίας ἓξ ***χιλ. χρυσῶν*** πρὸς ἀνέγερσιν τοῦ νέου πατριαρχείου, ἀλλ᾿ ἐν τῷ μεταξὺ οἱ τόκοι καὶ τὰ ἐπιτόκια καὶ τὰ χρέη γενικῶς ηὔξανον καὶ δὴ καὶ κατὰ Ἰανουάριον 1595, «διὰ τὸ ἐπιδοθὲν τῷ νέῳ βασιλεῖ ἡμῶν σουλτάνῳ Μεχμέτῃ ***νέον πεσκέσιον*** καὶ διὰ τὰς ***λοιπὰς συμβάσας δαπάνας***» [33]).

Τούτων οὕτως ἐχόντων οὐδεμία ἀμφιβολία ὑπολείπεται ὅτι ὁ Ἱερεμίας, καλῶς καὶ φρονίμως ἐνεργῶν, ἀπέβλεψε πρωτίστως εἰς τὴν ἐξόφλησιν τῶν δυσβαστάκτων χρεῶν τῆς Ἐκκλησίας, εἰς ἱκανοποίησιν δηλ. ἀμέσου ἀνάγκης, φερούσης ἐπείγοντα χαρακτῆρα, μὴ ἐπιδεχόμενον ἀναβολὴν ἄνευ σοβαροῦ κλονισμοῦ, ἀναβαλὼν πάντως δι᾿ εὐθετώτερον καιρὸν τὴν ἱκανοποίησιν τοῦ ἄλλου αὐτοῦ πόθου, τῆς ἀποκτήσεως τ.ἔ. μονίμου πατριαρχείου. Ἐν τῷ μεταξὺ δὲ ὁ πατριάρχης ἐξηκολούθει καὶ μετὰ τὴν ἐκ Ρωσσίας ἐπάνοδον αὐτοῦ διαμένων ἐν τῷ Βλὰχ — Σεραγίῳ, ***ἐν τῇ οἰκίᾳ τοῦ Βλάτου***, καὶ χρησιμοποιῶν ***τὸν ναὸν τῆς Παναγίας***, θεωρούμενον κατὰ Φεβρουάριον 1593 τὸ ***νυνὶ πατριαρχεῖον***, κατὰ τὴν μαρτυρίαν Μελετίου τοῦ Πηγᾶ.

---

30) Ὁ Ἰώβ προσέφερε τῷ Ἱερεμίᾳ (28 Ἰαν. 1589) ***ἐγκόλπιον***, «ἁγίας εἰκόνας, κύμβας, ἑξάμιτον, δαμάσκεια καὶ σαμούρια». (***Βαλλιάνου*** σ. 349 — ***Σάθα*** σ. 72).

31) Ἐπισκεφθεὶς ταύτην πρὸ τῆς Μ. Τεσσαρακοστῆς 1589 ἐδέχθη δῶρα: «μετὰ σκέπης γεγλυμμένην εἰκόνα τοῦ Σωτῆρος καὶ τῆς Παναχράντου, καὶ τὴν εἰκόνα τῆς ὀπτασίας τοῦ Σεργίου περιβεβλημένην δι᾿ ἀργύρου τε καὶ στεφάνου χρυσοῦ, ἐργασίας γλυπτῆς, κύμβην καὶ κρατῆρα ἀργυροῦν, ἑξάμιτον, ἀτλάζιον δαμάσκειον καὶ μεταξωτόν, τεσσαράκοντα σαμούρια καὶ ἑκατὸν ῥούβλια εἰς χρήματα, τρία χειρόμακτρα, ἐργόχειρα τῆς Λαύρας, στάμνον μεγάλην, δίσκον πατανίων ξύλινον ζωγραφητόν, ἀρυταίας καὶ λαγήνους» (***Βαλλ.*** σ. 350).

32) Τὸ τότε ῥούβλιον ἀντεστοίχει πρὸς πέντε ἀργυρᾶ ῥούβλια ἢ πρὸς δύο χρυσοῦς ὀλλανδικοὺς τῆς προπολεμικῆς ἐποχῆς (1914). (***Βαλλ.*** σ. 327 — ***Σάθα*** σ. πζ΄).

33) ὅρα σημ. 20. — ***Σάθα*** σ. 191. 194. 199.

***

Παρὰ ταῦτα ὅμως φέρεται μεταδοθεῖσα πληροφορία τις περὶ χρησιμοποιήσεως μονῆς τινος τοῦ ***Τιμίου Προδρόμου*** ὡς πατριαρχείου ***κατὰ τὸ διάστημα τοῦτο.*** Παρακολουθήσωμεν αὐτὴν ἐκ τοῦ πλησίον. [34])

Ὁ Μαρτῖνος Κρούσιος σημειοῖ ἐν σελ. 407 τοῦ IV τόμου τοῦ «Ἡμερολογίου» (Diarium) αὐτοῦ ὅτι τῇ ***19 Αὐγ. 1592*** ἐπεσκέφθη αὐτὸν ἐν Τυβίγγῃ ὁ Jonae Taritzii ex Cyzico Natoliae. Ὁ Ἰωνᾶς οὗτος, μοναχὸς τῆς ἐν τῇ ἐπαρχίᾳ Κυζίκου ἱ. μονῆς τῆς Ἁγίας Τριάδος, ἦλθεν καὶ εἰς Τυβίγγην πρὸς διενέργειαν λογίας ὑπὲρ τῆς ὑπὸ χρεῶν βεβαρημένης μονῆς αὐτοῦ. Ὁ Κρούσιος ἀναφέρει ὅτι ὁ Ἰωνᾶς «habebat testimonium graecum Hieremiae patriarchae datum mense *Decem: indict. I.*, id est anno 1588» καὶ ὅτι ἦτο ἐφωδιασμένος καὶ διὰ λατινιστὶ συντεταγμένων πιστοποιητικῶν, προερχομένων κατὰ χρονικὴν σειρὰν ἀπὸ μέρους τῶν κάτωθι:

α′.) Civitatis Varsaviensis	10 Mai 1591
β′.) Exarce Cracoviae	28 » »
γ.) Civitatis Cracoviensis	30 » »
δ.) Sigismundi R. Poloniae	13 Juni »
ε.) Dandiscamum — Leutsch	18 April 1592
ϛ′.) Civitatis Posnaniensis	22 Juni »

Ὁ Κρούσιος ἀναφέρει ὡσαύτως ὅτι ἤκουσε παρὰ τοῦ Ἰωνᾶ τὰ ἑξῆς: «Τὸ πατριαρχεῖον *nunc est* — ut ipse ait — ***ἡ μονὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου*** καὶ καλεῖται καινούργιον πατριαρχεῖον, novum Patriarchium. Dicebat, protonotarium esse quondam Hieronymum. D. Theodosium Zygomal: 2 annis abhic mortuum esse».

Οὕτως ἔχει ἡ πληροφορία, περὶ ἧς ἀνωτέρω ἐσημειώσαμεν. Προκαταβολικῶς παρατηροῦμεν ὅτι τὸ συστατήριον πατρ. γράμμα (testimonium) ἔφερεν ἡμερομηνίαν: ***ἐν μηνὶ Δεκεμβρίῳ, ἰνδικτιῶνος α′***, ἡ δὲ παράθεσις τοῦ ἔτους ***1588*** ὀφείλεται εἰς τὸν Κρούσιον, ὑπολογίσαντα ὅμως λελανθασμένως, διότι ἡ ὡς ἄνω ***ἰνδικτιὼν α′.*** ἀντιστοιχεῖ πρὸς τὸ ἔτος 1587 καὶ ὄχι 1588. Ἄλλως τε κατὰ Δ)βριον 1588 ὁ Ἱερεμίας εὑρίσκετο ἐν Μόσχᾳ. — Ἰδιαιτέρως ἔπειτα ἐφιστῶμεν τὴς προσοχὴν ἐπὶ τοῦ ***δρομολογίου,*** τὸ ὁποῖον ἠκολούθησεν ὁ μοναχὸς Ἰωνᾶς. Οὗτος εὑρίσκετο ἐν Βαρσοβίᾳ ἀρχὰς Μαΐου 1591. Ἵνα φθάσῃ ἐκεῖ, πάντως διέσχισε ἀρχικῶς τὰς χώρας Βλαχίας καὶ Μολδαβίας, ἦτο δὲ φυσικὸν ὅπως ἐπικαλεσθῇ προηγουμένως τὰς ὑπὲρ τῆς μονῆς αὐτοῦ συνδρομὰς τῶν ἐν αὐταῖς ὀρθοδόξων χριστιανῶν καὶ ὕστερον μεταβῇ, πρὸς συλλογὴν ἐράνων, εἰς βορειοτέρας καὶ μὴ ὀρθοδόξους χώρας. Ἀπητήθη λοιπὸν πολὺς χρόνος πρὸς διεκπεραίωσιν πάντων τούτων καὶ ὡρισμένως πρέπει νὰ παραδεχθῶμεν ὅτι ὁ Ἰωνᾶς ἀνεχώρησεν ἐκ ΚΠόλεως

[34]) *Θεολογία*, περιοδικὸν θεολογικὸν ἐν Ἀθήναις, τόμ. Η′. 1930 σ. 193 ἑξ.

καθ' ἣν ἐποχὴν ἀπουσίαζεν ἐξ αὐτῆς ὁ πατριάρχης, διότι ἄλλως θὰ ἐγνώριζεν ***ποῦ*** διέμενεν καὶ αὖθις ὁ Ἱερεμίας ἐπανελθὼν εἰς βασιλεύουσαν (ἔαρ 1590) καὶ ***τί*** ἐσκέπτετο καὶ διενήργει πρὸς ἀπόκτησιν νέου πατριαρχείου καὶ συνεπῶς δὲν θὰ ἐπληροφόρει (κατ' Αὔγουστον 1592) ὡς φέρεται πληροφορῶν τὸν Κρούσιον.

Πῶς ὅμως ἐξηγεῖται ἡ πληροφορία αὕτη τοῦ Ἰωνᾶ; Σύγχυσις καὶ ταραχὴ μεγάλη ἐπεκράτησε κατὰ τὰς ζοφερὰς ἐκείνας ἡμέρας τῆς ἁρπαγῆς τῆς Παμμακαρίστου μεταξὺ τῶν κύκλων τοῦ πατριαρχείου καὶ μόνος ὁ τοποτηρητὴς Διάκονος Νικηφόρος ἔσχε τὴν ψυχραιμίαν νὰ περισώσῃ ἱ. λείψανα καὶ εἰκόνας καὶ βιβλία καὶ εἴ τι ἕτερον πολύτιμον καὶ μεταφέρῃ αὐτὰ ἐξ ἰδίας πρωτοβουλίας εἰς μέρος κατὰ τὸ δυνατὸν ἀσφαλές, ὡς τοιοῦτον πιθανῶς θεωρήσας μονήν τινα ἐκ τῶν σεμνυνομένων τότε ἐπ' ὀνόματι τοῦ ***ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου***, συγκεντρώσας ἅμα ἐν αὐτῇ καὶ τὸ διασκορπισθὲν προσωπικὸν τὸ ἀπαραίτητον διὰ τὰς ἐκκλ)κὰς ἀνάγκας καὶ καθόλου διὰ τὴν ὑπηρεσίαν. Μετ' ὀλίγον ἐπανελθὼν ἐκ τῆς ἐξορίας ὁ Ἱερεμίας προετίμησε μὲν αὐτὸς νὰ διαμένῃ ἐν τοῖς ὀσπητίοις τῶν Βλάχων, ἀφῆκεν ὅμως, ὡς φαίνεται, τὴν ἐγκατάστασιν τοῦ προσωπικοῦ ἐν τῇ ὡς ἄνω μονῇ ὡς ἀδυνάτου οὔσης τῆς συγκεντρώσεως καὶ αὐτοῦ ἐν τῷ Βλὰχ Σεραγίῳ. Τὸ τοιοῦτον ὅμως κατ' οὐδὲν δύναται νὰ χαρακτηρίσῃ αὐτὴν ὡς πατριαρχεῖον, ἀλλὰ τὸ πολὺ ὡς παράρτημα βοηθητικὸν τοῦ πατριαρχικοῦ οἴκου πρὸς ἐγκατάστασιν, ὡς θὰ ἐλέγομεν σήμερον, τῶν γραφείων καὶ διαμονὴν καὶ διανυκτέρευσιν τῶν ὑπαλλήλων. Πατριαρχεῖον, ἔστω καὶ ὑπὸ τύπον προσωρινότητος, εἶνε καὶ λέγεται ὁ οἶκος, ἐν ᾧ διαμένει διαρκῶς ὁ πατριάρχης καὶ ἐν ᾧ κατὰ γενικὸν κανόνα συγκαλοῦνται αἱ τακτικαὶ καὶ αἱ ἔκτακτοι, αἱ συνήθεις καὶ αἱ «ὑπερτελεῖς» σύνοδοι πρὸς λῆψιν ἀποφάσεων, ὡς ταῦτα εἴδομεν γενόμενα ἐν τῷ Βλὰχ Σεραγίῳ. Ὅτι οἱ γραμματεῖς καὶ ἡ λοιπὴ ὑπηρεσία τοῦ πατριαρχείου ἦσαν ἐγκατεστημένοι ἀλλαχοῦ, ἔν τινι μονῇ, ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου τοῦ Προδρόμου, τοῦτο δὲν εἶχε σημασίαν. Εἶχεν ὅμως σημασίαν διὰ τὸν μοναχὸν Ἰωνᾶν, ὅστις παρεξηγῶν τὴν ὡς ἄνω ὑπηρεσιακὴν ἐγκατάστασιν καὶ ὡς κατάστασιν πατριαρχικὴν θεωρῶν αὐτὴν — ἐμφαντικωτέραν μάλιστα προβάλλουσαν κατὰ τὴν διετῆ ἐκ ΚΠόλεως ἀπουσίαν τοῦ Ἱερεμίου (Μάϊος 1588 — ἔαρ 1590), ἔλεγεν ὅσα ἔλεγεν βεβιασμένα καὶ ἀνακριβῆ τῷ Κρουσίῳ, ὅτι δηλ. ἡ ***μονὴ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀπετέλει νῦν τὸ νέον πατριαρχεῖον***. Διακριτικὸν ἄλλως τε τῆς ἀνακριβείας τῶν πληροφοριῶν, ἐὰν μὴ καὶ τῆς ἐπιπολαιότητος τοῦ Ἰωνᾶ, ὑπάρχει καὶ τοῦτο ὅτι ἐπληροφόρει κατ' Αὔγουστον 1592 τὸν Κρούσιον περὶ τοῦ πρὸ δύο ἐτῶν (ἄρα τῷ 1590) γενομένου θανάτου τοῦ πατριαρχικοῦ πρωτονοταρίου Θεοδοσίου Ζυγομαλᾶ, ἐνῷ οὗτος ἦτο ζῶν ἐπὶ πολὺν εἰσέτι χρόνον, μέχρι τοῦ 1614[35]).

(ἕπεται τὸ τέλος)

† Ο ΣΑΡΔΕΩΝ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

---

[35]) *Θεολογία* ὡς ἀνωτ. Α'. 1923 σ. 35 — ***Μ. Ἑλλ. Ἐγκυκλοπ.*** ΙΒ' σ. 76.

Γ'.) ΙΩΑΝΝΗΣ Ο ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΣ (345-407)

Ἐξετάσαντες ἐν προηγουμένοις τοὺς ἑτέρους δύο ἐκ τῶν τριῶν Μ. Ἱεραρχῶν ἐν σχέσει πρὸς τοὺς ἀρχαίους συγγραφεῖς καὶ τὸν ἐν γένει κόσμον τῶν ἀρχαίων χρόνων, ἐρχόμεθα εἰς σχετικὴν ἐξέτασιν καὶ μελέτην τοῦ ἱεροῦ Χρυσοστόμου. Οὐδεὶς ἀμφιβάλλει περὶ αὐτοῦ ὅτι ἐκόμα πλούτῳ κλασικῆς μορφώσεως. Τὸ δὲ γεγονὸς ὅτι ὁ συμπολίτης καὶ διδάσκαλός του, ὁ διάσημος ἐπ' εὐφυΐᾳ καὶ διδασκαλίᾳ τῶν κλασικῶν Ἑλλήνων συγγραφέων Λιβάνιος ὁ ἐξ Ἀντιοχείας σοφιστὴς (314—393) προώριζεν αὐτὸν ὡς διάδοχον ἐν τῇ διευθύνσει τῆς ἰδιωτικῆς φιλοσοφικῆς Σχολῆς του, ἐνισχύει τὴν βεβαιότητα ὅτι ὁ υἱός τῆς Ἀνθούσης καὶ τοῦ Σεκούνδου διέπρεπεν εἰς τὰς κλασικὰς σπουδάς. Ὁ ἐξαίρετος μαθητὴς ὅμως παρὰ τὸ σαγηνευτικὸν τῆς τοιαύτης διαδοχῆς δὲν ἐπραγματοποίησε τὴν ἐπιθυμίαν τοῦ σοφιστοῦ. Ζῶντος ἔτι αὐτοῦ οἱ χριστιανοὶ «ἐσύλησαν» τὸν Ἰωάννην! Ἡ θεία πρόνοια πρέπει νὰ ἐνήργησεν ἐπὶ τοῦ Χρυσοστόμου, τὸν ὁποῖον εἶχε παιδαγωγήσει χριστιανικῶς ἡ Ἀνθοῦσα καὶ ὡδήγει εἰς τὸ περαιτέρω στάδιον ἡ φωνὴ τοῦ Ὠριγένους: «Δύναται οὖν ἡ εὐφυΐα σου Ρωμαῖόν σε νομικὸν ποιεῖν τέλειον καὶ ἑλληνικὸν τινα φιλόσοφον τῶν νομιζομένων ἐλλογίμων αἱρέσεων. Ἀλλ' ἐγὼ τῇ πάσει τῆς εὐφυΐας δυνάμει σου ἐβουλόμην καταχρήσασθαί σε τελικῶς μὲν εἰς χριστιανισμόν...» (Ἐπιστ. πρὸς Γρηγ.)

Κατὰ τὸν Δ' αἰῶνα διεξήγετο ἡ μεγάλη μάχη μεταξὺ χριστιανισμοῦ καὶ εἰδωλολάτρου ἐθνισμοῦ, συμμαχοῦντος μετὰ τῶν φιλοσόφων, σοφιστῶν καὶ ρητόρων, οἵτινες προέβαλλον τὴν αἴγλην τῶν κλασικῶν ἑλληνικῶν χρόνων διὰ νὰ ἀμαυρώνεται πρὸ τῶν ὀμμάτων τοῦ κόσμου ἡ ἀκτινοβολία τῆς πίστεως. Ἡ Ἀντιόχεια, ὅπου ἐπὶ δώδεκα ἔτη ὁ ἱ. Χρυσόστομος ἐκόσμει τὸν ἐκκλησιαστικὸν ἄμβωνα, ἦτο σπουδαῖον μέτωπον τῆς μάχης καὶ δὲν θὰ συνετέλει εἰς τὴν νίκην ὁ χριστιανὸς ῥήτωρ ἐὰν ἐχειρίζετο τὰ ζητήματα κατὰ τρόπον διάφορον ἐκείνου, ποὺ μετεχειρίσθη ὁ Χρυσόστομος Ἰωάννης ἀγωνιζόμενος ὑπὲρ τοῦ Εὐαγγελίου. Νὰ ἀγνοῇ τὰ ἐπιχειρήματα τῶν ἀντιπάλων δὲν ἐπετρέπετο. Ἔπρεπε μόνον νὰ τὰ καταρρίπτῃ. Καὶ πρὸς τοῦτο ἔκαμνε συχνότατα συγκρίσεις.

Συγκρίνων τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην πρὸς τοὺς φιλοσόφους ἔλεγεν: «Οὐδὲν ἀνθρώπινον τῶν τούτου (Ἰωάννου), ἀλλὰ θεῖά τε καὶ οὐράνιά ἐστι διδάγματα. . . . οὐ γὰρ κτύπον ρημάτων, οὐδὲ λέξεως κόμπον, οὐδὲ ὀνομάτων καὶ ρημάτων κόσμον καὶ συνθήκην (=σύνθεσιν) ὀψόμεθα περιττὴν καὶ ἀνόνητον -πόρρω γὰρ ταῦτα φιλοσοφίας ἁπάσης—ἀλλ' ἰσχὺν ἄμαχον

καὶ θείαν . . . ἡ γὰρ κατὰ τὴν ἀπαγγελίαν περιεργία οὕτω περιττὴ ἦν καὶ σοφιστῶν ἀξία, μᾶλλον δὲ μειρακίων ἀνοήτων, ὡς καὶ αὐτὸν τὸν παρ' αὐτοῖς (= ἐθνικοῖς) φιλόσοφον (Πλάτωνα) εἰσαγαγεῖν τὸν διδάσκαλον τὸν αὐτοῦ (Σωκράτην) σφόδρα ἐπαισχυνόμενον ταύτῃ τῇ τέχνῃ καὶ λέγοντα τοῖς δικασταῖς . . . οὐδὲ γὰρ ἄν δήπου πρέποι, ὦ ἄνδρες, τῇ δε τῇ ἡλικίᾳ, ὥσπερ μειρακίῳ πλάττοντι λόγους, εἰς ὑμᾶς αὐτὸν εἰσιέναι... καὶ Πλάτωνος... καθάπερ τῶν τάφων τοὺς ἔξωθεν κεκονιαμένους ἄν ἀπαμφιάσῃς... ὄψει γέμοντας ὀστῶν, οὕτω καὶ τὰ τοῦ φιλοσόφου δόγματα, ἄν τῆς κατὰ τὴν λέξιν ἀπογυμνώσῃς ὥρας (=ὡραιότητος) πολλῆς ὄψει τῆς βδελυγμίας πεπληρωμένα καὶ μάλιστα ὅταν περὶ ψυχῆς φιλοσοφῇ, ἀμέτρως τιμῶν τε αὐτὸν καὶ βλασφημῶν . . . νῦν μὲν γὰρ αὐτὴν τῆς τοῦ Θεοῦ φησιν οὐσίας εἶναι, νῦν δὲ . . . καθυβρίζει . . . εἰς χοίρους καὶ ὄνους εἰσάγων.» (Ὁμιλ. Β' εἰς τὸ κ. Ἰωάν.)

Συγκρίσεις ἀνδρῶν τῆς Γραφῆς πρὸς σοφοὺς καὶ διαπρεπεῖς τῆς ἑλληνικῆς ἀρχαιότητος πλείστας παραθέτει ὁ ἱ. Χρυσόστομος διὰ νὰ δείξῃ τίνες ὑπερέχουν. Εἰς τὴν 26ην ὁμιλίαν τῆς Β' ἀφιερώνονται γραμμαί τινες εἰς σύγκρισιν τοῦ αἰωνίου βασιλέως τῶν καρδιῶν Ἰησοῦ πρὸς τὸν λησμονηθέντα Μ. Ἀλέξανδρον καὶ ἐν συνεχείᾳ τονίζεται ἡ δόξα τῶν Μαθητῶν καὶ Ἀποστόλων, διότι τιμὴ ἐθεωρεῖτο εἰς τοὺς βασιλεῖς νὰ γίνουν «θυρωροὶ τῶν ἁλιέων!» καὶ γὰρ «Κωνσταντῖνον τὸν Μέγαν μεγάλῃ τιμῇ τιμῶν ἐνόμισεν ὁ παῖς, εἰ πρὸς τοῖς προθύροις κατάθοιτο τοῦ ἁλιέως», ὅπερ καὶ ἐγένετο ταφέντος τοῦ Μεγάλου Αὐτοκράτορος εἰς τὸν νάρθηκα τοῦ ναοῦ τῶν ἁγ. Ἀποστόλων.

Ἐν τῇ Δ'. ὁμιλίᾳ εἰς τὰς πράξεις θαυμάζονται οἱ Ἀπόστολοι, διότι «ἄπειροι, ἄγλωττοι καὶ ἰδιωτικώτερον διακείμενοι» ἐμάχοντο νικηφόρως «πρὸς γόητας, πρὸς σοφιστῶν, πρὸς ῥητόρων, πρὸς φιλοσόφων πλῆθος, τῶν κατασαπέντων ἐν Ἀκαδημίᾳ καὶ περιπάτοις» ὡς νὰ ἠγωνίζοντο πρὸς ἰχθῦς ἀγλώττους. Συγκρίνεται ἰδίᾳ ὁ Πλάτων πρὸς τὸν Πέτρον ὁ «πολλὰ ληρήσας Πλάτων» καὶ ἤδη σιωπῶν, πρὸς τὸν «ἀγροῖκον» τῆς Βηθσαϊδᾶ Πέτρον, ὅστις «φθέγγεται οὐχὶ παρ' οἰκείοις μόνοις, ἀλλὰ καὶ παρὰ Πάρθοις, παρὰ Μήδοις, παρ' Ἐλαμίταις καὶ ἐν Ἰνδίᾳ καὶ πανταχοῦ γῆς!». Καὶ ἐρωτᾷ: «Ποῦ νῦν τῆς Ἑλλάδος ὁ τῦφος; ποῦ τῶν Ἀθηνῶν τὸ ὄνομα; ποῦ τῶν φιλοσόφων ὁ λῆρος; Οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰπέ μοι, ἐπὶ τῷ ὀνόματι τῆς πατρίδος τοῦ νενικηκότος ὑμᾶς;» φαίνεται δὲ ἐκ τοῦ «ὑμᾶς» ὅτι ὁ ἱ. Χρυσόστομος—ὅπερ καὶ ἄλλοθεν γνωστὸν — εἶχεν ὡς ἀκροατὰς ἐν τῷ ναῷ καὶ πολλοὺς ἀλλοθρήσκους καὶ δὴ ἐθνικούς, ὅπως ὠνομάζοντο τότε ἐκτὸς τῶν Ἰουδαίων οἱ μὴ χριστιανοί.

Οἱ Ἀπόστολοι κηρύττοντες ὅτι «τὸ μωρὸν τοῦ θεοῦ σοφώτερον τῶν ἀνθρώπων ἐστὶν» ἐπεβλήθησαν χάριτι θείᾳ, ἐνῶ ὁ Πλάτων ἀπέτυχεν εἰς

τὴν ἐφαρμογὴν τῆς Πολιτείας αὐτοῦ καὶ ἐπωλήθη ὡς δοῦλος, ἐνῷ ὁ Πρωταγόρας τολμήσας νὰ εἴπῃ «οὐκ οἶδα θεούς» διέτρεξε τὸν ἔσχατον κίνδυνον, ἐνῷ Διαγόρας ὁ Μιλήσιος καὶ Θεόδωρος ὁ ἐπιλεγόμενος ἄθεος «καίτοι φίλους εἶχον καὶ δύναμιν τὴν ἀπὸ τῶν λόγων καὶ ἐπὶ φιλοσοφίᾳ ἐθαυμάζοντο, ἀλλ' ὅμως οὐδὲν τούτων αὐτοὺς ὤνησε. Καὶ ὁ μέγας δὲ Σωκράτης καὶ πάντων τῶν παρ' αὐτοῖς φιλοσοφίᾳ κρατῶν, διὰ τοῦτο τὸ κώνειον ἔπιεν, ἐπειδὴ ἐν τοῖς περὶ θεῶν λόγοις μικρόν τι παρακινεῖν ὑπωπτεύετο.»

Ἔκ τινων χρυσοστομικῶν χωρίων κρίνων τις ἐπιπολαίως θὰ ἐξῆγε τὸ συμπέρασμα ὅτι ὁ ἱ. Χρυσόστομος διέκειτο δυσμενῶς πρὸς τὴν ῥητορικήν. Ἀλλ' ὅταν ὁ ῥήτωρ καταφέρεται κατὰ τῆς τέχνης τοῦ λόγου, ὁμιλεῖ ἐναντίον τοῦ ἑαυτοῦ του! Ἐκάκιζε δικαίως τοὺς μὴ διακρίνοντας τὰ πράγματα καὶ θαυμάζοντας πρὸ τῶν ἀγαθῶν ἔργων τοὺς κομψοὺς λόγους. Ἡ εὐγλωττία εἶναι μέσον καὶ ἡ ἀρετὴ σκοπός. Ἡ ῥητορικὴ τῶν ἔργων εἶναι προτιμοτέρα τῆς εὐγλωττίας καὶ τὰ καλὰ ἔργα τῶν χριστιανῶν πρέπει νὰ δίδουν τὴν καλλιτέραν ἀπόκρισιν εἰς τὰς ἐντέχνους φλυαρίας τῶν ῥητόρων καὶ φιλοσόφων. (Ὁμιλ. Γ' εἰς τὴν Α' πρὸς Κορ.).

Διά τινα τάξιν ἀκροατῶν τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου καὶ δὴ διὰ τοὺς κλασικῶς μορφωμένους καὶ θαυμαστὰς τῶν ἀρχαίων, τὰ ἐκ τῆς Γραφῆς ἐπιχειρήματα καὶ παραδείγματα δὲν ἦσαν ἀπολύτως πειστικά. Διὰ τοῦτο ἔφερε τοιαῦτα συχνὰ ἔξωθεν, ἀφοῦ ὡς χριστιανὸς ῥήτωρ ἐφρόντισε νὰ δικαιολογηθῇ: «Ἐπειδὴ γὰρ ἀπὸ Γραφῶν οὐ πείθεσθε, ἀπὸ τῶν ἔξωθεν ἀναγκάζομαι λέγειν. Τοῦτο καὶ ὁ Θεὸς ἐποίει πρὸς Ἰουδαίους λέγων, Πορεύθητι εἰς τὰς νήσους Χετιείμ καὶ εἰς Κηδάρ ἀποστείλατε καὶ γνῶτε εἰ ἀλλάζοντα ἔθνη θεοὺς αὐτῶν — οἳ οὔκ εἰσι θεοί — καὶ πρὸς τὰ ἄλογα δὲ πέμπει πολλάκις. Ἴθι πρὸς τὸν μύρμηκα, ζήλωσον τὰς ὁδοὺς αὐτοῦ... καί, Πορεύθητι πρὸς τὴν μέλιτταν. Τοῦτο τοίνυν νῦν ὑμῖν ἐρῶ. Ἐννοήσατε τοὺς Ἑλλήνων φιλοσόφους καὶ τότε εἴσεσθε πόσης ἐσμὲν ἄξιοι κολάσεως οἱ τῶν νόμων τῶν θείων παρακούοντες, ὅταν ἐκεῖνοι μὲν ὑπὲρ εὐσχημοσύνης ἀνθρωπίνης μυρία ὦσι πεπονηκότες, ὑμεῖς δὲ μηδὲ ὑπὲρ τῶν οὐρανίων τὴν αὐτὴν παρέχησθε σπουδήν.» (Ὁμιλ. ΙΖ' εἰς τὸ κ. Ματθ). Προτάσσεται δὲ τούτων ὡς παράδειγμα θελήσεως καὶ ἀσκήσεως ὁ ῥήτωρ Δημοσθένης ἀνωνύμως μέν, εὐκόλως δὲ ὑπονοούμενος: «Ἐννόησον γοῦν ὅτι παρ' Ἕλλησι πολλοὶ οἱ μὲν τραυλίζοντες, μελέτῃ πολλῇ, χωλεύουσαν αὐτοῖς τὴν γλῶτταν διώρθωσαν, οἱ δὲ τοὺς ὤμους ἀτάκτως ἀναφερομένους καὶ κινουμένους συνεχῶς, ξίφος ἐπιτιθέντες ἀπέστησαν.

Διὰ νὰ καταισχύνῃ τοὺς χριστιανοὺς ποὺ ἐλάτρευον τὰ πλούτη καὶ ἐτρελλαίνοντο διὰ τὴν πολυτέλειαν, φέρει παράδειγμα τὸν κυνικὸν Διογένην, ὁ ὁποῖος εἰσαχθεὶς εἰς πολυτελέστατον μέγαρον πλουσίου ματαιο-

δόξου, ἔπτυσεν εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ ἰδιοκτήτου, ἐρωτηθεὶς δὲ ὑπὸ δικαστοῦ διὰ τὴν διαπραχθεῖσαν χυδαιότητα κυνικώτατα ἀπήντησεν ὅτι ἐκεῖ ἦτο τὸ καταλληλότερον μέρος τοῦ πτυσίματος ἀφοῦ ὅλα τὰ τῆς οἰκίας ἦσαν λαμπρὰ καὶ καθαρά! «Εἰ δὲ οὐκ ἀνέχῃ τῶν παρ' ἐμοῦ λεγομένων, ἄκουσον τὶ τῶν ἔξωθέν τις ἐποίησε καὶ αἰσχύνθητι τὴν γοῦν ἐκείνων φιλοσοφίαν. Λέγεται γὰρ ὅτι εἰς οἰκίαν λαμπρὰν εἰσελθών. . .» (Ὁμιλ. ΙΑ' εἰς τὴν πρὸς Ρωμ.)

Εἰς τοὺς ἀμέτρως θρηνοῦντας ἐπὶ θανάτῳ προσφιλῶν ὑπάρξεων, προβάλλει τό «τὰν ἢ ἐπὶ τᾶς» τῆς Σπαρτιάτιδος, μνημονεύει δὲ καὶ τὸ παράδειγμα προσευχομένου φιλοσόφου, ὁ ὁποῖος ἀκούσας ὅτι ὑπὲρ τῆς πατρίδος ἔπεσεν ὁ υἱός του, ἀφαιρέσας ἀπὸ τὴν κεφαλὴν τὸν στέφανον καὶ ἐρωτήσας ποῖος ἐκ τῶν δύο υἱῶν του ἐφονεύθη, ἐφόρεσε πάλιν τὸν στέφανον ἅμα ἔμαθε τὸν πεσόντα. Ἐπάγει δὲ τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς θυσίαν τῆς Ἰφιγενείας ἐν Αὐλίδι ὑπὸ τοῦ πατρός της Ἀγαμέμνονος καὶ ἀναφωνεῖ: «οἱ περὶ ἀναστάσεως οὐδὲν εἰδότες τὰ τῶν εἰδότων πράττουσιν, οἱ δὲ εἰδότες τὰ τῶν ἀγνοούντων!» (Ὁμιλ. ΞΒ' εἰς τὸ κ. Ἰωάν.).

Ὅπως ἡμεῖς σήμερον συνηθίζομεν νὰ λέγωμεν· «κρῖμα, ἄδικα πάει ὁ ἄνθρωπος», τοιουτοτρόπως φαίνεται καὶ εἰς τὴν ἐποχὴν τοῦ ἱ. Χρυσοστόμου χριστιανοί τινες ἐξεφράζοντο. Χάριν αὐτῶν ἢ μᾶλλον πρὸς καταισχύνην αὐτῶν, διηγεῖται τὸ ἀνέκδοτον ἀρχαίου τινὸς φιλοσόφου, ὁ ὁποῖος ἀκούσας ὅτι κάποιος ἀπέθανε καὶ δὴ ἀδίκως, ἐπιστραφεὶς πρὸς τὸν εἰπόντα μαθητήν του εἶπε: Καὶ τί; μήπως ἤθελες νὰ ἀποθάνῃ δικαίως; δηλαδὴ νὰ τιμωρηθῇ οὕτως εἰπεῖν διὰ θανάτου δικαίως;

Περὶ μελέτης τῶν ἀρχαίων συγγραφέων εἰδικῶς δὲν ἔγραψε τίποτε ὁ ἱ. Χρυσόστομος, ὅπως οἱ δύο ἕτεροι τῶν Μ. Ἱεραρχῶν, ἐξ ὧν ὁ μὲν Βασίλειος ἔγραψε τὴν Παραίνεσιν πρὸς τοὺς νέους πῶς ἂν ἐκ τῶν ἑλληνικῶν ὠφελοῖντο Λόγων, ὁ δὲ Γρηγόριος ἄλλα τε καὶ ἰδίᾳ τὸ Πρὸς Σέλευκον ἔπος, εἰς στίχους ἰαμβικοὺς τριακοσίους τριάκοντα τρεῖς. Μὲ ὀλίγην ὅμως παρατήρησιν ἠμπορεῖ νὰ ἀνακαλύψῃ τις πλείστας ἐπιδράσεις τῶν κλασικῶν ἐπὶ τοῦ ὕφους, τῆς γλώσσης, τῆς διατυπώσεως τῶν ἰδεῶν, τῶν παραδειγμάτων, φράσεων καὶ λέξεων ἀκόμη τοῦ μεγίστου ῥήτορος τῆς Ἐκκλησίας Χρυσοστόμου.

Θὰ ἀναφέρωμεν δύο σημεῖα ὡς δείγματα τῆς μιμήσεως τῶν ἀρχαίων συγγραφέων καὶ θὰ κλείσωμεν τὴν παροῦσαν μελέτην.

1) Παλαιὰ συνήθεια εἶναι ἡ παραμόρφωσις τοῦ γυναικείου προσώπου μὲ χρῶμα ἐγχούσης, ψιμμύθια καὶ ἐπιτρίμματα. Τὴν ἀδυναμίαν αὐτὴν εἶχε καὶ ἡ σύζυγος τοῦ Ἰσχομάχου. Ἀλλ' οὗτος κατώρθωσε νὰ τὴν πείσῃ ὅτι ταῦτα εἶναι ἀπάτη καὶ ἀσχημία. Αὐτὴ δὲ λογικὴ καὶ εὐπειθὴς οὖσα

κατήργησε τὴν χρῆσιν τῶν τοιούτων. Τὸ γεγονὸς διηγεῖται ὁ Ξενοφῶν εἰς τὸν Οἰκονομικόν του. Ἐὰν τώρα ἀνοίξωμεν τὴν Λ´ ὁμιλίαν εἰς τὸ κατὰ Ματθαῖον θὰ εὕρωμεν τὴν διαπραγμάτευσιν τοῦ ἰδίου ζητήματος ὑπὸ τὸ ἴδιον πνεῦμα, μὲ τὰ αὐτὰ ἐπιχειρήματα καὶ κάπου μὲ τὰς ἰδίας λέξεις.

2) Ὁ Δημοσθένης κακίζων εἰς τὸν Α´ φιλιππικὸν (35—37) τὴν ἔλλειψιν ἐνδιαφέροντος τῶν Ἀθηναίων εἰς τὰ οὐσιώδη καὶ ἐπίδειξιν πολλοῦ εἰς τὰ ἐπουσιώδη ἔλεγε: «Καὶ τί δήποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζετε τὴν μὲν τῶν Παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν Διονυσίων ἀεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου γίγνεσθαι, ἄν τε δεινοὶ λάχωσιν, ἄν τε ἰδιῶται οἱ τούτων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτα ἀναλίσκετε χρήματα, ὅσα οὐδ' εἰς ἕνα τῶν ἀποστόλων καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευήν, ὅσην οὐκ οἶδα εἴ τι τῶν ἁπάντων ἔχοι, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ἡμῖν ὑστερίζων τῶν καιρῶν τὸν εἰς Μεθώνην, τὸν εἰς Παγασάς, τὸν εἰς Ποτίδαιαν; ὅτι 'κεῖνα μὲν πάντα νόμῳ τέτακται καὶ πρόοιδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ τίς χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς . . . ἐν δὲ τοῖς τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ, ἄτακτα, ἀδιόρθωτα, ἀόριστα ἅπαντα!»

Ἀνάλογα ἀναγινώσκομεν ὅτι ἔλεγε καὶ ὁ ἱ. Χρυσόστομος: «Σὺ δὲ τὰ μὲν τοῦ βίου πράγματα μετὰ ἀκριβείας οἶδας καὶ τὰ νέα καὶ τὰ ἀρχαῖα καὶ τὰ παλαιὰ καὶ ἄρχοντας ἀριθμεῖν δύνασαι οἷς ἐστρατεύσω τὸν ἔμπροσθεν χρόνον καὶ ἀγωνοθέτην καὶ ἀθλοφόρους καὶ στρατηγούς, τὰ μηδὲν σοι διαφέροντα. Τίς δὲ ἄρχων ἐν τῇ πόλει ταύτῃ (=τῇ Ἐκκλησίᾳ) γέγονεν ἢ πρῶτος ἢ δεύτερος ἢ τρίτος ἢ πόσον ἕκαστος χρόνον, ἢ τί κατορθώσας καὶ ἐργασάμενος, οὐδὲ ὄναρ ἐφαντάσθης ποτέ. Νόμων δὲ τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτῃ κειμένων, οὐδὲ ἑτέρων λεγόντων ἀκοῦσαι καὶ προσέχειν ὑπομένεις. Πῶς οὖν, εἰπέ μοι, προσδοκᾷς τεύξασθαι τῶν ἐπηγγελμένων ἀγαθῶν ὁ μηδὲ τοῖς λεγομένοις προσέχων;» (Ὁμιλ. Α´ εἰς τὸ κ. Ματθ.)

† Ο ΕΛΑΙΑΣ ΑΓΑΘΑΓΓΕΛΟΣ

ΠΑΥΛΙΚΑΙ ΝΟΥΘΕΣΙΑΙ

"ΠΑΡΑΜΥΘΕΙΣΘΕ ΤΟΥΣ ΟΛΙΓΟΨΥΧΟΥΣ"

Ἀφ' ὅτου ὁ ἄνθρωπος ἔπεσεν εἰς τὴν ἁμαρτίαν, ἔκτοτε ὁ πόνος ἔγινεν ὁ ἀχώριστος σύντροφος τῆς ζωῆς του. Κατήντησε συνώνυμος μὲ τὴν ζωήν. «***ὑποφέρω, ἄρα ζῶ***»! Ἡ ἀλήθεια αὐτὴ εἶναι ἀναμφισβήτητος.

Τὸ ζήτημα ὅμως εἶναι, ἂν ὅλοι ἔχωμεν ἐπαρκῆ πνευματικὰ ἐρείσματα καὶ ἂν δυνάμεθα νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὸ «***ἠθικὸ ἀκουμπι***» εἰς τὰς δυσκόλους καὶ τρικυμιώδεις ἡμέρας τῆς ζωῆς μας.

Ὅσοι γνωρίζουν τὸ μυστικὸν τῆς εἰρήνης κατὰ τὰς θυέλλας, ὅσοι ἠμποροῦν νὰ παρηγορηθοῦν εἰς τὰ δεινά των, ἔχουν τὴν ἱερὰν ὑποχρέωσιν νὰ παραμυθοῦν τοὺς ὀλιγοψύχους καὶ κλονιζομένους ἀδελφούς των. Αὐτὸ εἶναι τὸ πνεῦμα τοῦ θείου Ἀποστόλου καὶ τῆς ἁγίας ἡμῶν Πίστεως.

* * *

« ***Παραμυθεῖσθε*** ». Παρηγορεῖτε. Παρηγορεῖτε ὅλους ἐκείνους, οἱ ὁποῖοι εἶναι βυθισμένοι εἰς πένθη, οἵτινες πονοῦν καὶ δὲν ἐξωτερικεύουν τὴν θλῖψιν αὐτῶν, ἔχουν λαβωμένην καρδίαν καὶ ἐπιμελῶς τὴν ἀποκρύπτουν, ὅλοι αὐτοὶ νοσταλγοῦν λόγους παρηγορίας, ἐνισχύσεως καὶ ἀνακουφίσεως.

Ἡ συνείδησις, ἡ ὁποία πιέζεται ὑπὸ τὸ βάρος τῆς ἐνοχῆς, ποθεῖ σωτῆρα. Ἡ ἐξ αἰτίας συνθλιπτικῶν γεγονότων στενάζουσα ψυχὴ ζητεῖ λυτρωτήν, ὅπως ὁ ναυαγὸς ἀναμένει νὰ τοῦ ἁπλώσουν σωσίβιον. Καὶ ὁ ἀσθενής, ὅστις τήκεται ἐπὶ τῆς κλίνης του καὶ μαρτυρικῶς ὑποφέρει, ἀναμένει παρηγορητήν. Ἐπιθυμεῖ νὰ ἀκούσῃ — ἔστω ὀλίγας — παρηγορητικὰς λέξεις.

Μήπως καὶ οἱ ὀφθαλμοί, οἵτινες σβύνουν ἀπὸ τὰ κρουνηδὸν καὶ καυστικὰ δάκρυα, δὲν ἀναζητοῦν στοργικὴν χεῖρα διὰ νὰ τοὺς σφογγίσῃ ἁπαλά, τρυφερά, μὲ συμμετοχὴν εἰς τὸν πόνον τοῦ θλιβομένου; Μὴ παραμελῆτε τὸ καθῆκον τοῦτο: « ***παραμυθεῖσθε*** ».

Βαρὺ καθῆκον! Ναί. Ἀλλὰ πόσον ὡραῖον, εὐγενές, ἀνθρωπιστικόν, χριστιανικὸν καὶ θεῖον. Πόσον μεγάλη εὐτυχία διὰ τὸν ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅστις ἠμπορεῖ νὰ γίνῃ « ἄγγελος παρηγορίας » εἰς τὴν δυστυχίαν τοῦ πλησίον του!

Καὶ ἡμεῖς θλιβόμεθα. Ζητοῦμεν παραμυθίαν παρὰ τοῦ Κυρίου. Πολλάκις μᾶς ἐξάγει ἀπὸ δυσκολίας καὶ λύει τὰς ἀμηχανίας ἡμῶν. Ἡ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ παρεχομένη παρηγορία, ὁσάκις θλιβόμεθα, γεννᾷ ὑποχρεώσεις. « ***Διὰ τοῦτο*** — παρατηρεῖ ὁ ἱερὸς Χρυσόστομος — ***παρεκάλεσεν (= παρηγόρησε) ἡμᾶς ὁ Θεός, ἵνα ἡμεῖς ἀλλήλους παρακαλῶμεν*** » (Λογ. α΄ εἰς τὴν Β΄ πρὸς Κορ.). Καὶ ἡ Παυλικὴ νουθεσία αὐτὴ εἶναι: « ***Παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους*** » (Α΄ Θεσσ. 5,14).

* * *

« ***Τοὺς ὀλιγοψύχους*** ». Ἡ Ἁγ. Γραφὴ « ὀλιγοψύχους » ἀποκαλεῖ τοὺς μὴ ἔχοντας ἀντοχὴν εἰς τὰς δοκιμασίας. Τοὺς μικροψύχους, οἱ ὁποῖοι ἀποκάμνουν καὶ παραλύουν πρὸ μιᾶς θλίψεως καὶ μάλιστα μικρᾶς ἐντάσεως.

Οἱ ὀλιγόψυχοι δὲν ἔχουν βαθείας ρίζας. Ὁμοιάζουν μὲ τὰ δένδρα

ἐκεῖνα, τῶν ὁποίων αἱ ρίζαι δὲν εἰσχωροῦν πολὺ εἰς τὸ ἔδαφος καὶ ὑπὸ τοῦ μετριωτέρου βορρᾶ ἀπειλοῦνται. Αἱ μετὰ τοῦ Κυρίου σχέσεις τῶν ὀλιγοψύχων εἶναι μᾶλλον ἐξωτερικαί, τυπικαί. Δὲν ἔμαθον νὰ στηρίζωνται ἐπὶ τοῦ Ἰσχυροῦ, ὁσάκις σαλεύονται. Δὲν ἐπικοινωνοῦν μυστικῶς μετὰ τοῦ Θείου, ὥστε νὰ ἀντλοῦν ἐκεῖθεν παραμυθίαν παρὰ τοῦ «***Θεοῦ πάσης παρακλήσεως***» (Β´ Κορ. 1,3).

Ὁ ἀρχισυνάγωγος Ἰάειρος ἐγνώρισε τὸν γλυκὺν Ἰησοῦν ἐξ ἀφορμῆς τοῦ ψυχορραγοῦντος τέκνου του καὶ παρηγορήθη. Ὁ πόνος τὸν συνέδεσε. Καὶ ἡ ὑπὸ τοῦ μητρικοῦ πόνου ὠθηθεῖσα Χαναναία ἐπλησίασε τὸν Θεάνθρωπον. Κατόπιν δὲ ἐπιμόνου παρακλήσεως εὗρε τὴν θεραπείαν τῆς ὀδύνης της.

Ἡ ὠφέλεια τῆς θλίψεως θὰ ἐξαρτηθῇ ἐκ τῆς χρήσεως αὐτῆς. Ὁ σοφὸς Bl. Pascal εἰς μίαν τῶν προσευχῶν του κατὰ τὴν διάρκειαν τῆς ἀσθενείας του ἔλεγε: «***Μὲ στέλλες, ὦ Θεέ μου, τὴν ἀσθένειαν πρὸς διόρθωσίν μου· μὴ μὲ ἐπιτρέπῃς νὰ κάμω κακὴν χρῆσιν αὐτῆς καὶ νὰ Σὲ παροργίσω διὰ τῆς ἀνυπομονησίας μου***». (Pensées, Edit. Flammarion, σελ. 316).

Ἡ θλῖψις, πράγματι, εἶναι πολύτιμος εὐκαιρία καταρτισμοῦ διὰ τὸν ὀλιγόψυχον, καὶ μέσον ἀρρήκτου μετὰ τοῦ Ἰησοῦ ἑνώσεως. Ἂν ἐπωφεληθῇ τις τὴν εὐκαιρίαν τῶν δεινοπαθημάτων του θὰ εὕρῃ τότε: ***τὴν χαρὰν ἐν τῇ θλίψει, τὴν δύναμιν ἐν τῇ ἀσθενείᾳ, τὸν σύντροφον ἐν τῇ μονώσει, τὸ πᾶν ἐν τῇ παντελεῖ στερήσει!***

***

«***Παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους***». Πῶς θὰ ἐπιτευχθῇ ἡ παρηγορία τῆς αἱμασσούσης καρδίας; Πόθεν θὰ προμηθευθῶμεν τὸ ἀντίδοτον αὐτό; Τίνι τρόπῳ θὰ στηρίξωμεν τὸν κλονιζόμενον ἀδελφόν μας;

Παρηγοροῦμεν τοὺς ἄλλους, λέγει ἐκ πείρας ὁ Ἀπόστολος, «***διὰ τῆς παρακλήσεως, ἧς παρακαλούμεθα αὐτοὶ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ***» (Β´ Κορ. 1,4). Ἀναγκαία προϋπόθεσις εἶναι ἡ μετὰ τοῦ Ἰησοῦ γνωριμία ἐκείνων, οἵτινες θέλουν νὰ παρηγοροῦν ἀποτελεσματικῶς. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι ἡ ἰσορροπία τῶν κλυδωνιζομένων καὶ ἡ πλεονάζουσα δύναμις τῶν ἀδυνάτων καὶ εὐπαθῶν ψυχῶν.

Τὸ μόνον ἀνθρώπινον μέσον νὰ ἀνακουφίσῃ τις μίαν θλῖψιν, κατὰ τὸν Ch. Wagner, εἶναι: «***νὰ διανεμηθῇ τις αὐτὴν ἐκ ψυχῆς***». Τότε μόνον ὁ ἄνθρωπος θὰ «***διανεμηθῇ***» τοὺς στεναγμοὺς καὶ τὰ δάκρυα τοῦ ἄλλου, ἂν θὰ ἔχῃ ***ἀπόθεμα χριστιανικῆς ἀγάπης***. Πρὸς τοὺς κατέχοντας τοιαύτην ἀγάπην πιστούς, ἀπευθύνει καὶ ὁ θεῖος Παῦλος τὴν παραίνεσιν ταύτην: «***Παραμυθεῖσθε τοὺς ὀλιγοψύχους***».

† ***Σύγκελλος*** ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΑΝΤΩΝΗΣ

Ε. Λ. ΠΕΤΡΑΚΙ

ΑΝΤΙΛΑΛΟΙ ΑΠΟ ΤΟ ΘΕΙΟΝ ΔΡΑΜΑ

(ΚΗΡΥΓΜΑΤΑ)

Εἰς ἕνα ὡραῖον τόμον ἐξ 182 σελίδων ὁ Ἐλλογιμώτατος κ. Ἐ. Λ. Πετράκις, ἐκ τῶν ἀρίστων ἀποφοίτων τῆς ἐν Χάλκῃ Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς, ἐξέδωκε διάφορα κηρύγματα αὐτοῦ, ἰδίως τῆς Μεγάλης Παρασκευῆς.

Ἡ μελέτη τῶν λόγων αὐτῶν δίδει γαλήνην καὶ ἐξυψώνει τὴν ψυχήν, γίνεται μία γέφυρα μυστική. Τὸ Βιβλίον αὐτὸ θὰ ἀποτελέσῃ ἕνα καλὸ βοήθημα δι᾽ ὅσους κηρύττουν τὸν θεῖον λόγον.

Δὲν ὑπάρχει ὡραιότερον πρᾶγμα ἀπὸ τὸ νὰ ὁμιλῇ κανεὶς πρὸς τὸν λαόν, πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, πρὸς τὸ ἐκκλησίασμα, — ἢ καλύτερα — διὰ τὸν λαόν, διὰ τοὺς ἀνθρώπους, διὰ τὸ ἐκκλησίασμα. Μεταδίδομεν εἰς αὐτοὺς ἕνα θεῖον διάγγελμα, δὲν λέγομεν ἰδικά μας πράγματα, ἀλλὰ τοῦ Θεοῦ, καὶ δι᾽ αὐτὸ λέγομεν περισσότερα ἀπὸ ἐκεῖνα τὰ ὁποῖα ξεύρομεν, κάμνομεν περισσότερα ἀπ᾽ ὅσα δυνάμεθα, καὶ γινόμεθα περισσότερον ἀπὸ ὅ,τι εἴμεθα. Ὅταν κανεὶς ἐργάζεται διὰ τὸν ἑαυτόν του, εἶναι μικρὸν αὐτὸ τὸ ὁποῖον κάμνει, ἀνάλογον πρὸς τὰς διαστάσεις τοῦ ἑαυτοῦ του, ἀλλ᾽ ὅταν ἐργάζεται διὰ τὸν Θεόν, ὅτι καὶ ἂν κάμνῃ, ἔχει κάτι τὸ θεῖον. Ἀπὸ τῆς ἀπόψεως αὐτῆς καὶ ὁ ἁπλοῦς καὶ ἀμαθὴς μοναχὸς κάμνει κάτι μεγάλο, ἀνώτερο ἀπὸ τοὺς ἄλλους, διότι ἐργάζεται διὰ νὰ ἐξαγοράσῃ τὸν κόσμον. Ἑνώνει τὴν προσπάθειάν του μὲ τὴν προσπάθειαν τῶν Ἀποστόλων, τῶν Ὁσίων, τῶν Μαρτύρων τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἡ σταγών, ὅταν ἑνωθῇ μὲ τὸν ὠκεανόν, συμμετέχει εἰς τὴν δύναμίν του, εἰς τὸ μυστήριόν του, εἰς τὴν ἀπεραντωσύνην του. Καὶ μία γραῖα χωρικὴ ἐνώπιον τοῦ εἰκονοστασίου, φθάνει εἰς τὴν ἀνωτέραν βαθμῖδα τῆς κοσμοθεωρίας, καὶ θίγει τὰς κοινὰς ρίζας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ ἀπείρου, ὅπου δὲν φθάνει οὐδ᾽ ὁ μεγαλύτερος φιλόσοφος.

Τὸ βιβλίον « Ἀντίλαλοι ἀπὸ τὸ θεῖον Δρᾶμα » ἀφυπνίζει εἰς τὴν ψυχὴν τοῦ μελετητοῦ ἐνθουσιασμὸν διὰ τὸ κήρυγμα. Καὶ εἶναι τὸ κήρυγμα ἡ μεγάλη εὐθύνη μας. Ἔχομεν νὰ δείξωμεν εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι κλαίουν κάποιον ὁ ὁποῖος κλαίει μαζί των, εἰς ὅσους πάσχουν κάποιον ὁ ὁποῖος θεραπεύει, τὸν οὐρανὸν εἰς ὅσους εἶναι εἰς τὸ σκοτάδι, εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι τρομάζουν διὰ τὴν παροδικότητά μας Ἐκεῖνον ὁ ὁποῖος μένει. Θὰ διδάξωμεν εἰς τὸν πλησίον τὴν οὐσιώδη διαφορὰν ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς ὑλικῆς καὶ τῆς πνευματικῆς ἀπόψεως τῆς ζωῆς. Θὰ τὸν μάθωμεν μὲ τὸ ποτήριον τοῦ χρόνου νὰ πίνῃ τὴν αἰωνιότητα. Νὰ ἐκφράζεται διὰ τὸ ἀνέκφραστον, τὸ ἄπειρον, τὸ αἰώνιον. Νὰ ἀποκαλύπτῃ τὸν ἑαυτόν του, τὸν Θεόν. Νὰ ἀποσπᾷ ἀπὸ τὴν Φύσιν τὸ καλύτερον μέρος τῆς ζωῆς.

† ὁ Λ. Δ.

ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΟΣ ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΚΩΔΙΚΩΝ

ΤΟΥ ΕΝ ΦΑΝΑΡΙΩι ΚΠΟΛΕΩΣ ΑΓΙΟΤΑΦ. ΜΕΤΟΧΙΟΥ

(Συνέχεια ἐκ τῆς σελίδος 251 τοῦ 1939)

Ἀριθ. 544.

38) Θ. Λιβαδᾶ Λογικὴ 1869 (φ. 345).
39) Σημειώσεις εἰς τὸν Θουκιδίδην (φ. 366).
40) Λυσίου κατὰ Ἐρατοσθένους ἐξήγησις (φ. 397).
41) Περὶ Δημοσθένους (φ. 411).
42) Ἡροδότου βιβλία ἐννέα (φ. 416).

Ἀριθ. 545.

Πράξεις τῶν Ἀποστόλων

Τεῦχος χάρτινον ἐκ φύλλων 314, μ. 0, 205, πλ. 0, 15, γραφὲν ἐν ἔτει ,αχλδ΄ (1634) Ἰνδ. Β.΄ Ἰουλίου κα΄. ἄνευ καὶ πολλῆς σημασίας. Ἐν τῇ τελευταίᾳ σελίδι γέγραπται ἡ σημείωσις «δῶρον μὲν Θεοῦ, Ἀνθίμου δ' ὁ πόνος, † τάχα μοναχοῦ τάλαντος Βιθυνίας»

Ἀριθ. 546

Τεῦχος χάρτινον τῆς ΙΗ΄ ἑκατονταετηρίδος, ἐκ φύλλων 313, μ. 0, 198 πλ. 0, 158, ὧν τὸ κείμενον ἐν ἑκάστῃ σελίδι μονόστηλον περιλαμβάνει γραμμὰς 20 (0, 152 Χ Ο, 11). Ἐν τῷ 1ῳ φ. φέρεται ἡ ἑξῆς ἐπιγραφή: «Ἄκος ἀντιτασσόμενος τοῖς ἰοβόλοις δήγμασι τοῦ ὄφεως παρὰ παρὰ τῶν λογιωτάτων καὶ σοφωτάτων Ἱερομονάχων τε καὶ διδασκάλων τῆς Ἀνατολικῆς καί Ἀποστολικῆς ἐκκλησίας, Ἰωαννικίου καὶ Σωφρονίου αὐταδέλφων, τῶν ἐκ τῆς νήσου Κεφαλληνίας (=οἱ γνωστοὶ Λειχοῦδαι) ἐν σχήματι διαλόγου πρὸς κοινὴν ὠφέλειαν καὶ θεραπείαν τῶν πληγῶν τῶν μὴ ὀρθῶς φρονούντων ἐν τῇ τελειώσει τοῦ ἱεροῦ μυστηρίου τῆς εὐχαριστίας». Τοῦ ὅλου διαλόγου προτάσσεται πρόλογος οὗ ἡ ἀρχή: Ἐξ ὅτου ὁ ἀρχέκακος ὄφις (φ. 2). Ἀρχὴ τοῦ διαλόγου: Μὴ γένοιτο λογιώτατοι καὶ σοφώτατοι... (φ. 5).

Ἀριθ. 547.

Τεῦχος χάρτινον τῆς ΙΖ΄ ἑκατονταετηρίδος, ἐκ φύλλων 153, μ. Ο, 20 πλ. 0, 14.

1) Περὶ ἐπιστολικῶν τύπων. Ἀρχ: Ἐπιστολή ἐστι ἀπόντος πρὸς ἀπόντα διάλεξις... (φ. 2).

2) Ἀφθονίου σοφιστοῦ προγυμνάσματα Ἀρχ: Ὁ μῦθος ποιητῶν μὲν (φ. 27.

3) Περὶ ρητορικῆς. Ἀρχ: Ἔδει μὲν ἄρα τρισὶ δυνάμεσι... (φ. 46).

Ἔν τε τῇ ἀρχῇ, τῷ μέσῳ καὶ τῷ τέλει τοῦ τεύχους ὑπάρχουσι πλεῖσται ὅσαι σημειώσεις τοῦ γραφέως Ἰωάννου τινὸς καλουμένου, μαθητεύσαντος παρὰ Καλλινίκῳ Ἱερομονάχῳ τῷ Βερροιαίῳ, τῷ συνθέσαντι

καὶ γράψαντι τὰ βιβλία ἐν ἔτει 7164 (=1654). Οὕτω ἐν τῷ 1ῳ φύλλῳ ἀναγινώσκονται τὰ κάτωθι σημειώματα: α) «ἔτος ,αψθ΄. ἔγινε θανατηκὸν εἰς τὴν Βέρηαν τόσον ὅπου πέθνησκαν ἄνθρωποι τὴν ἡμέρα τριάντα μόνη στὴν Βέρηα· τὸν αὐτὸν χρόνον ἤφεραν τὸν ἅγιον Δηονήσιον εἰς τὴν Βέρηαν καὶ ἔπαπσεν». β) «ἔτος ἀπὸ Ἀδὰμ ,ζσιε΄ (= 1707) ἐπολέμησεν ὁ μόσχοβας τὸν Ἰσφέστον καὶ τὸν ἐνίκησεν καὶ ἔφηγεν ὁ σφέστος εἰς τὴν Κωνσταντηνούπολιν καὶ τὸν ἔκρηψεν ὁ Τοῦρκος καὶ ἔγινεν μεγάλη σήνχησις εἰς τὸν κόσμον». γ) «ἔτος ,αψια΄ (1711) ἐσηκόθηκεν ὁ μόσχοβας καὶ ἐπολέμησε μὲ τὸν Τοῦρκον καὶ ἔκλησαν τὸν μόσκοβον καὶ παρεδόθηκεν καὶ ἔδοκεν κάστρηα πέντε καὶ εἴστερα τὰ πῆρεν· τὸν αὐτὸν χρόνον ἦλθεν εἰς τὴν Βέρηαν ὕστερους κηλὰ πενήντα χιλιάδες, καὶ ἦλθαν οἱ πασέδες καὶ ἐγίαναν χάρτζια ἀμέτρητα μόνον εἰς τὴν Βέρηα, μόνον τόσον νανιπό στορακάμη (;) ἑπτὰ γρόσηα καὶ χόρηα τὰ δοσήματα καὶ τὰ χαράτζηα, τὸν αὐτὸν χρόνον ἀνήμερα ἀπέθανεν ὁ πηκηρενεφέτης ἀνήμερα τῆς ἁγίας μαλαλανάρας ὅπου εἶναι Αὐγούστου τῆς ἑκατό, καὶ ἐπῆγεν και ἐκὴ ὅπου ἐπῆγεν καὶ ὁ παποῦς του». δ) «ἔτος ,αψιβ΄. (1712) ἔστειλεν ὁ Βασηλιᾶς εἰς ὅλα τὰ καστρὶ εἴστεραν καὶ εἰς αὐτὸν τὸν χρόνον εὐγῆκεν ὁ Βασηλιᾶς ἀπὸ τὴν Κωνσταντινούπολιν καὶ ἐπῆγεν εἰς τὴν Ἀδρηανούποληνδιὰ νὰ πολεμήση τὸν μόσχοβα. Τὸν αὐτὸν χρόνον ἐπολέμησεν ὁ μόσχοβας τοὺς Ταρτάρους καὶ τοὺς ἐνίκησεν..»

Ἐν φ. 79β ἀναγινώσκομεν τὰς ἑξῆς σημειώσεις: α) «ὡς ἐκ παραδόσεως τῶν γονέων μου ἐν ἔτει ,ζρμη΄. (=1639) μηνὶ Ἰουλίῳ ις΄ ἡμέρα Πέμπτῃ, ὥρα μεσημβρίᾳ ἐγεννήθην. Καὶ ἐν τῷ ,ζρμη΄. (= 1663) μηνὶ Ἰουλίῳ ιζ΄ γυναικὶ συνεζεύχθην ἐγὼ ὁ Ἰωάννης καὶ εἴθε ἡμῖν ὁ Θεὸς δώσοι τέλος ἀγαθὸν ἕως τῆς ἐσχάτης ἡμῶν ἀναπνοῆς.» β) «Ἐν ἔτει ,ζροδ΄. (=1665) μηνὶ Ἰουλίῳ ΙΑ΄. ἡμέρα Τετάρτη τὸ μεσονύκτιον ξειμερώνοντας Τετάρτη ἐγεννήθη ὁ υἱός μου ὁ Δημήτριος βαπτισθεὶς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Πατρὸς καὶ τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ Ἁγίου Πνεύματος διὰ χειρὸς τοῦ Πανευλαβεστάτου κὺρ κρήτζου ἱερέως καὶ Οἰκονόμου ἐν τῷ ναῷ τῆς ἁγίας Φωτεινῆς καὶ ἀνάδοχος αὐτοῦ ὁ Γεωργάκης τοῦ Μιχαὴλ τουτουντζῆ ὁ υἱὸς καὶ Νοεμβρίου ιδ΄. ἐκοιμήθη ἐν Κῳ καὶ τῷ θεῷ δόξα ἐν ἔτει ,ζρος΄ (=1667) μηνὶ Σεπτεμβρίου ζ΄. ἐκοιμήθη ὁ πατὴρ μου ὁ Δημήτριος καὶ αἰωνία ἡ μνήμη αὐτοῦ ἐτῶν ὢν ος΄. γ) «Ἐν ἔτει σωτηρίῳ ,αχξη΄. Ἰανουαρίου γ΄ ἡμέρα Παρασκευῇ ἐχειροτονήθην Ἱεροδιάκονος διὰ χειρὸς τοῦ Πανιερωτάτου Ἀρχιεπισκόπου ἡμῶν κυρίου Ἰωακεὶμ ἐν τῷ ναῷ τῆς Εὐαγγελίστριας συμπαρόντος τοῦ ἱερατείου παντός· καὶ Φεβρουαρίου κθ΄. ἐχειροτονήθην ἱερεὺς ὑπ' αὐτοῦ ἐν τῷ ναῷ τῆς φανερωμένης τῆς Παναγίας ἡμέρᾳ Σαββάτῳ.»

(ἀκολουθεῖ)

† *Πρωτοπρ.* Κ. ΜΩΡΑΪΤΑΚΗΣ

ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ ΧΡΟΝΙΚΑ

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ

ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΗ

Πατριαρχικαὶ χοροστασίαι.

— Κατὰ τὸν λήξαντα μῆνα ἡ Α. Θ. Παναγιότης ἐχοροστάτησεν ἐν τῷ Π. Πατριαρχικῷ Ναῷ: Τῇ ἑορτῇ τῆς Ὑπαπαντῆς τοῦ Κυρίου (2 τοῦ μ.) καὶ κατὰ τὰς Κυριακὰς τῆς 4, τῆς 11, καὶ τοῦ Τελώνου καὶ Φαρισαίου (18 τοῦ μ.).

— Εὐλαβεῖ παρακλήσει τῆς οἰκείας ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, ἡ Α. Θ. Παναγιότης μεταβᾶσα ἐχοροστάτησε τῇ Κυριακῇ τοῦ Ἀσώτου (25 τοῦ μ.) ἐν τῷ ἱ. Ναῷ τοῦ Ἁγίου Μεγαλομάρτυρος Δημητρίου ἐν Ξηροκρήνῃ. Τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ἐγένετο μετὰ τὴν θείαν λειτουργίαν ἰδιαιτέρα ὑποδοχὴ ἐν ἐκδηλώσεσι βαθυτάτου σεβασμοῦ καὶ ἀφοσιώσεως πρὸς τὸ σεπτὸν Αὐτῆς Πρόσωπον ἀπὸ μέρους τῆς ἐντίμου Ἐπιτροπῆς καὶ τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος, ἀθρόως προσελθόντος καὶ ἐκ τῶν παρακειμένων ἐνοριῶν, τὸ ὁποῖον ἐν εὐλαβείᾳ ἔλαβε τὴν σεπτὴν Πατριαρχικὴν εὐλογίαν.

Ὀνομαστήρια.

— Τοῖς κατὰ τὸν παρόντα μῆνα ἑορτάσασι σεβ. Μητροπολίταις Βερροίας καὶ Ναούσης κ. Πολυκάρπῳ, πρ. Χίου κ. Πολυκάρπῳ καὶ Μεσσηνίας κ. Πολυκάρπῳ (23 τοῦ μ), ὡς καὶ τῷ σεβ. Ἀρχιεπισκόπῳ Σιναίου κ. Πορφυρίῳ (26 τοῦ μ.), ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη διὰ σεπτῶν Αὐτῆς Γραμμάτων.

— Τῷ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Νομικοῦ Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων κ. Συμεὼν Βαλλιᾷ, ἑορτάσαντι (3 τοῦ μ.), συνεχάρη κατ' οἶκον ἀπὸ μέρους τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὁ πανοσιολ. Μ. Πρωτοσύγκελλος κ. Ἀδαμάντιος.

Πατριαρχικὴ Εὐαρέσκεια.

Ἡ Α. Θ. Παναγιότης λαβοῦσα γνῶσιν ὅτι ὁ ἐκ τῶν θεολόγων καθηγητῶν τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης ἐλλογιμώτατος κ. Ἰωάννης Παναγιωτίδης, συνεχίζων τὴν σειρὰν τῶν παρ' αὐτοῦ ἐκδιδομένων μελετῶν ἐκλελαϊκευμένης ἀπολογητικῆς, ἐκδίδει ὅσονούπω τὸ ἕκτον τεῦχος ὑπὸ τὸν τίτλον «Τὰ πέραν τοῦ τάφου — Ἐκμηδένισις ἢ ἀθανασία;», διὰ σεπτοῦ Αὐτῆς Πιττακίου ἐξέφρασε τῇ αὐτοῦ Ἐλλογιμότητι τὴν εὐαρέσκειαν Αὐτῆς, εὐλογήσασα τὴν καὶ διὰ τῶν μελετῶν τούτων ἐπιμαρτυρουμένην ἐξυπηρετικὴν τῆς Ἐκκλησίας γνώμην καὶ προθυμίαν τῆς αὐτοῦ Ἐλλογιμότητος, ἥτις ἐν τῇ πολυμερεῖ δοκίμῳ καθηγητικῇ αὐτῆς διακονίᾳ φιλοτίμως ἐξοικονομεῖ τὸν χρόνον πρὸς ἐξυπηρέτησιν τοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας καὶ ἀπὸ τῆς πλευρᾶς τῆς ἐν τῇ πίστει στηρίξεως καὶ καὶ οἰκοδομῆς τοῦ εὐσεβοῦς πληρώματος.

Ἐπισκέψεις.

— Τῇ 26ῃ τοῦ λήξαντος μηνὸς ἐγένετο δεκτὸς παρὰ τῇ Α. Θ. Παναγιότητι ὁ ἐνταῦθα ἐντιμ. Γενικὸς Πρόξενος τῆς Ἑλλάδος κ. Γ. Κούστας. Ὡσαύτως ἐγένοντο δεκτοί: ὁ ἐκ τῶν μελῶν τοῦ Νομ. Συμβουλίου τῶν Πατριαρχείων ἐντιμ. κ. Ἀχιλλεὺς Μόσχος, ἐπὶ τῇ ἐκ τοῦ εἰς τὸ ἐξωτερικὸν ταξιδίου ἐπανόδῳ αὐτοῦ, καὶ ὁ ἐν Παρισίοις ἐγκατεστημένος εὐσεβὴς ὁμογενὴς ἐντιμ. κ. Γεώργιος Ἀρβανιτίδης.

Χειροτονία.

Ἐντολῇ τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ὁ σεβ. Μητροπολίτης Λαοδικείας κ. Δωρόθεος, Πρόεδρος τῆς Π. Κ. Ἐκκλη-

σιαστικῆς Ἐπιτροπῆς, λέιτουργήσας ἐν τῷ ἐν Γαλατᾷ Ἁγιορειτικῷ Μετοχίῳ τοῦ Ἁγίου Ἀνδρέου, ἐτέλεσε τῇ 11 τοῦ λήξαντος μηνὸς τὴν συνοδικῶς, κατόπιν αἰτήσεως τῆς οἰκείας Ἱερᾶς Μονῆς, ἐγκριθεῖσαν χειροτονίαν εἰς πρεσβύτερον τοῦ διορισθέντος οἰκονόμου τοῦ Μετοχίου ἱεροδιακόνου κ. Νίκωνος.

Π. Κ. Ἐκκλησιαστικὴ Ἐπιτροπή.

Τοῦ ἐκ τῶν ἐφημερίων Σταυροδροδρομίου ὁσιολ. ἀρχιμ. κ. Συμεὼν Παγκάλου, ὑποβαλόντος, διὰ λόγους ὑγείας, παραίτησιν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ Ἀρχιεπισκοπῇ ΚΠόλεως ἐνεργοῦ ἱερατικῆς διακονίας, ἐξ ἀποφάσεως τῆς Π. Κ. Ἐκκλησιαστικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ ἐγκρίσει τῆς Α. Θ. Παναγιότητος, ἐξεδόθη τὸ κανονικὸν αὐτοῦ ἀπολυτήριον.

Ἀφίξεις — Ἀναχωρήσεις.

— Τῇ 21ῃ τοῦ μ. ἀφίκετο, ἐπιστρέφων ἐξ Ἑλλάδος, ὅπου εἶχε μεταβῇ ἐπ' ἀδείᾳ, ὁ Σχολάρχης τῆς Ἱερᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης σεβ. Μητροπολίτης Φιλαδελφείας κ. Αἰμιλιανός.

— Ἐλθὼν ἐξ Ἴμβρου, ἀνεχώρησεν ἐντεῦθεν τῇ 9ῃ τοῦ μ. εἰς Ἑλλάδα ἐπ' ἀδείᾳ, ὁ ἐν Ἴμβρῳ Ἀρχιερατικὸς Ἐπίτροπος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Ἴμβρου καὶ Τενέδου κ. Ἰακώβου αἰδεσιμολ. Πρεσβύτερος κ. Ἀδριανὸς Φράγκος.

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ

Ὁ σεβ. Ἐπίσκοπος Γρόδνο εἰς τὰ Πατριαρχεῖα

Τῇ 9ῃ τοῦ μηνὸς ἀφίκετο εἰς τὴν ἡμετέραν πόλιν προερχόμενος ἐκ Ρουμανίας ὁ σεβ. Ἐπίσκοπος Γρόδνο κ. Σάββας, μέλος τῆς Ἱεραρχίας τῆς ἐν Πολωνίᾳ Ὀρθοδόξου Ἐκκλησίας.

Ἡ Α. Σεβασμιότης ἐπεσκέφθη αὐθημερὸν τὴν Αὐτοῦ Θειοτάτην Παναγιότητα καὶ ὑπέβαλε τὰ σέβη αὐτοῦ.

Μετὰ δεκαπενθήμερον ἐν τοῖς Πατριαρχείοις φιλοξενίαν ἡ Α. Σεβασμιότης ἀνεχώρησεν ἐπιστρέφουσα εἰς Ρουμανίαν.

Ἱερὰ Μητρόπολις Κρήτης. Ἡ Ἁγία καὶ Ἱερὰ Σύνοδος ἐξήτασε διαβιβασθείσας ἐκ Κρήτης αἰτήσεις ἐπὶ ὑποθέσεων κανονικῆς φύσεως καὶ ἔλαβε τὰς δεούσας ἐπ' αὐτῶν ἀποφάσεις.

ΙΕΡΑ ΘΕΟΛΟΓΙΚΗ ΣΧΟΛΗ

Ἐνεκρίθη ὑπὸ τοῦ Ὑπουργείου τῆς Παιδείας ὁ γενόμενος διορισμὸς ἐν τῇ Ἱερᾷ Θεολογικῇ Σχολῇ Χάλκης τῶν θεολόγων Καθηγητῶν ἱερολογιωτάτου διακόνου κ. Γεωργίου Ἀναστασιάδου καὶ ἐλλογιμωτάτου κ. Ἐμμανουὴλ Φωτιάδου, πτυχιούχων ἀμφοτέρων τῆς Χάλκης καὶ τῶν Πανεπιστημίων Βελιγραδίου τοῦ πρώτου καὶ Βαρσοβίας τοῦ δευτέρου.

† ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ ΚΑΡΠΑΘΟΥ ΚΑΙ ΚΑΣΟΥ ΓΕΡΜΑΝΟΣ

Τῇ 27ῃ τοῦ λήξαντος μηνὸς ἀνηγγέλθη τῇ Ἐκκλησίᾳ, διὰ τηλεγραφημάτων τόσον τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Ρόδου κ. Ἀποστόλου ὅσον καὶ ἐκ τῆς Ἐπαρχίας ὁ ἐν Ρόδῳ ἐπισυμβὰς θάνατος τοῦ σεβ. Μητροπολίτου Καρπάθου καὶ Κάσου κ. Γερμανοῦ, ἐπελθὼν συνεπείᾳ ὀξύνσεως τῆς ἀσθενείας ἐξ ἧς ἀπό τινος ἔπασχεν ἡ Α. Σεβασμιότης.

Ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Γερμανὸς ἐποίμανε τὴν Ἐπαρχίαν Καρπάθου καὶ Κάσου ἀπὸ τοῦ ἔτους 1912 (Ἰουνίου 9) μετὰ ζήλου καὶ συνέσεως, ἀπολαύων τοῦ σεβασμοῦ καὶ τῆς ἰδιαιτέρας ἀγάπης τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ. Πρότερον εἶχε χρηματίσῃ Πρωτοσύγκελλος τοῦ ἀειμνήστου Κυζίκου Ἀθανασίου, ὡς τοιοῦτος ἐκλεγεὶς καὶ διατελέσας καὶ Βοηθὸς Ἐπίσκοπος παρ' αὐτῷ ὑπὸ τὸν τίτλον Μελιτουπόλεως ἀπὸ τοῦ 1907 (Μαρτίου 29) μέχρι τῆς εἰς Μητροπολίτην Καρπάθου καὶ Κάσου ἐκλογῆς αὐτοῦ. Ὁ θάνατός του στερεῖ τὴν Ἐπαρχίαν καὶ τὴν Ἐκκλησίαν ἑνὸς καλοῦ Ἱεράρχου.

Τῆς κηδείας τοῦ ἐκλιπόντος Μητροπολίτου ἔλαβον ἐντολὴν τῆς Ἐκκλησίας ἵνα προστῶσιν οἱ σεβ. Μητροπολῖται Ρόδου καὶ Λέρου καὶ Ἀστυπαλαίας.

Τοῦ ἀειμνήστου Καρπάθου καὶ Κάσου Γερμανοῦ εἴη αἰωνία ἡ μνήμη!

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ

— Ἡ Α.Μ. ὁ Βασιλεὺς τῆς Ἑλλάδος Γεώργιος Β'. ἀπένειμε τῷ Μακαρ. Π/χῃ Ἀλεξανδρείας κ. Χριστοφόρῳ τὸν ***Μεγαλόσταυρον τοῦ Τάγματος τοῦ Σωτῆρος***. Τὸ παράσημον ἐπέδωκεν ἐν Καΐρῳ τῇ Α. Μακαρ. ὁ ἐν τῇ πόλει ταύτῃ παρεπιδημῶν Ὑφυπουργὸς κ. Θ. Νικολούδης ἐπὶ τούτῳ μεταβὰς εἰς τὰ Π/χεῖα μετὰ τὴν θ. λειτουργίαν τῆς Κυριακῆς, 11 λήγοντος, ἐν συνοδείᾳ τοῦ Ἕλληνος Πρέσβεως κ. Δ. Καψάλη καὶ ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν σεβ. Μ/τῶν Ἀξώμης καὶ Ἰωαννουπόλεως, τοῦ θεοφ. Ἐπισκόπου Βαβυλῶνος καὶ ἐγκρίτων πολιτῶν.

Ἐπὶ τῇ ὡς ἄνω τιμητικῇ πρὸς τὴν Α. Μακαριότητα ἐκδηλώσει, ἡ Α. Θ. Παναγιότης συνεχάρη Αὐτῇ διὰ σεπτοῦ Αὐτῆς Γράμματος.

— Τὴν 21 λήγοντος ἡ Α. Μακαρ. ὁ Πατριάρχης, συνοδευομένη ὑπὸ τοῦ ἐφημερίου Αὐτῆς ἀρχιμανδρ. Καλλιοπίου, τοῦ παρεπιδημοῦντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἀρχιμ. Γ. Παπαγεωργιάδου καὶ τριῶν λαϊκῶν ἀνεχώρησεν εἰς Ἱεροσόλυμα ἐπὶ προσκυνήσει τῶν ἁγίων Τόπων.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΑΝΤΙΟΧΕΙΑΣ

Ὁ ἐκ Συρίας ἔγκριτος ὀρθόδοξος κ. Ἄσσααντ Βασίλη Πασᾶς, ἐγνώρισε τῷ Μακαρ. Π/χῃ Ἀλεξανδρείας διὰ τοῦ σεβ. Μ/του Ἀξώμης ὅτι λίαν προθύμως ἀναλαμβάνει τὴν ὅλην δαπάνην διὰ τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἱστορίας τῆς Ἐκκλησίας Ἀντιοχείας, συγγραφείσης ἐν σελίσι πολλαῖς ὑπὸ τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχ/που Ἀθηνῶν Χρυσοστόμου Παπαδοπούλου.

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΚΥΠΡΟΥ

Τὸ ἐπίσημον ὄργανον τῆς Ἐκκλησίας Κύπρου « ***Ἀπόστολος Βαρνάβας*** » ἐπανέλαβε τὴν ἔκδοσιν αὐτοῦ, ἀνασταλεῖσαν ἐπὶ διάστημα ὑπερτριετές. Ὁ σκοπὸς τοῦ ἐκκλ/κοῦ τούτου μηνιαίου περιοδικοῦ παραμένει καὶ αὖθις ὁ αὐτός, τ. ἔ. ἡ θρησκευτικὴ καὶ ἠθικὴ διαπαιδαγώγησις τοῦ εὐσεβοῦς Κυπριακοῦ λαοῦ. Διευθυντὴς καὶ συντάκτης αὐτοῦ ὡρίσθη ὁ πανοσιολογ. ἀρχιμ. Ἱππόλυτος Μιχαηλίδης. Εἰς τὰ ἐκδοθέντα 1 — 3 τεύχη πλὴν ἄλλων δημοσιεύονται καὶ διάφορα ἐπίσημα ἔγγραφα ἀπολυθέντα κατὰ τὸ διάστημα τῆς ἀναστολῆς τῆς ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ.

Ἡ « ***Ὀρθοδοξία*** » μετὰ πολλῆς τῆς χαρᾶς χαιρετίζουσα τὴν ἐπανέκδοσιν εὔχεται ἀπρόσκοπτον καὶ ὡς κατὰ τὸ παρελθὸν οὕτω καὶ εἰς τὸ μέλλον πλήρη ὠφελείας εἰς τὸ ἐκεῖ εὐσεβὲς πλήρωμα τὸν βίον τοῦ « ***Ἀποστόλου Βαρνάβα*** ».

ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΕΛΛΑΔΟΣ

— Ἐδημοσιεύθη ἀναγκαστικὸς νόμος ὑπ' ἀρ. 2169/1940 « ***περὶ Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος*** ». Σκοπὸς αὐτῆς εἶνε : α'). ἡ συστηματικωτέρα ὀργάνωσις τοῦ θείου κηρύγματος καὶ ἡ παρακολούθησις τῆς καρποφόρου ἀποδόσεως τοῦ ἔργου τῶν ἱεροκηρύκων, β'.) ὁ καταρτισμὸς Κατηχητῶν καὶ ἡ ὑποβοήθησις τῶν ἱ. μητροπόλεων πρὸς ὀργάνωσιν Κατηχητικῶν Σχολείων, γ') ἡ διὰ παντὸς προσφόρου μέσου συντήρησις καὶ ἐνίσχυσις τοῦ ὀρθοδόξου φρονήματος τοῦ Χρ/κοῦ πληρώματος καὶ δ'.) ὁ καταρτισμὸς Πνευματικῶν καὶ ἡ δι' αὐτῶν ἐνίσχυσις τῶν ἱ. μητροπόλεων εἰς τὸ ἔργον τῆς Ἱερᾶς Ἐξομολογήσεως. Ἡ Ἀποστολικὴ Διακονία διοικεῖται ὑπὸ Συμβουλίου διατελοῦντος ὑπὸ τὴν προεδρείαν τοῦ Μακαρ. Ἀρχ/που Ἀθηνῶν.

— Ἕτερος ἀναγκαστικὸς νόμος, ὑπ' ἀρ. 2200/1940 «***περὶ ἱερῶν ναῶν καὶ ἐφημερίων***», καθορίζων ἐν 94 ἄρθροις τά : α'.) περὶ ναῶν, β') περὶ ἐνοριῶν καὶ ἐνοριτῶν, γ'.) περὶ ἐκκλ/ικῶν συμβουλίων, δ'.) περὶ ἁρμοδιότητος αὐτῶν, ε') περὶ πόρων καὶ διαχειρίσεως τῶν ναῶν, ς') περὶ διαθέσεως τῶν πόρων αὐτῶν, ζ') περὶ ἀνεγέρσεως ναῶν καὶ ἐκτελέσεως ἐκκλ/κῶν ἔργων, η') περὶ μητροπολιτικῶν συμβουλίων, θ'.) περὶ ἐλέγχου τῶν πράξεων τῶν ἐκκλ. συμβουλίων, ι'.) περὶ ἐκμισθώσεων καὶ ἐκποιήσεων, ια'.) περὶ ἐφημερίων, ιβ.') περὶ διορισμοῦ ἱεροκηρύκων, ἱεροδιακόνων, ἱεροψαλτῶν καὶ νεωκόρων. Ἐπακολουθοῦσι εἰδικαί τινες διατάξεις, ἰδιάζοντά τινα περὶ ναῶν καὶ ἐφημερίων τῆς Ἑπτανήσου, γενικαὶ καὶ μεταβατικαὶ διατάξεις. — Ἐν τῷ ἄρθρῳ 47 ἀναγράφεται ὅτι ἐφημέριοι εἰς πόλεις ἐχούσας πληθυσμὸν ἄνω τῶν 40 χιλ. κατοίκων διορίζονται καὶ ***πτυχιοῦχοι τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Χάλκης***, πάντως δὲ ὑπὸ τὴν γενικὴν φρασεολογίαν τοῦ 62 ἄρθρου « ***πτυχιοῦχοι θεολογίας*** » ὑπονοοῦνται καὶ οὗτοι ὡς δικαιούμενοι νὰ διορισθῶσιν ἱεροκήρυκες.

— Τὴν 17 λήγοντος ἡ Ἀκαδημία Ἀθηνῶν ἐδεξιώθη ἐπισήμως τὸν Μακαρ. Ἀρχ/πον Ἀθηνῶν κ. Χρύσανθον ὡς τακτικὸν αὐτῆς μέλος ἐπὶ παρουσίᾳ τῶν ἀκαδημαϊκῶν καὶ πολλῶν ἐπισήμων, ἐν οἷς τοῦ Πρίγκηπος Γεωργίου, ἱεραρχῶν καὶ ὑπουργῶν. Ὡμίλησε πρῶτος ὁ πρόεδρος τῆς Ἀκαδημίας κ. Μ. Γερουλάνος ἐπιδοὺς ἅμα τῇ Α. Μακαρ. τὸ δίπλωμα καὶ τὰ διάσημα τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ. Ἐχαιρέτησεν εἶτα τὴν Α. Μακαρ. ὁ ἀκαδημαϊκὸς κ. Δ. Μπαλᾶνος καὶ εἶτα ἡ Α. Μακαρ. ἀνέγνωσε βαρυσήμαντον ἀκαδημαϊκὸν λόγον « περὶ Ἐκκλησίας καὶ Πολιτισμοῦ ἐν τῇ καθ' ἡμᾶς Ἀνατολῇ », μεθ' ὃ τὸ ἀκροατήριον ἠσπάσθη τὴν χεῖρα τοῦ Μακαριωτάτου Ἀκαδημαϊκοῦ ὑποβαλὸν τὰ συγχαρητήρια αὐτοῦ.